

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

Smrt, vražda, zabití jako mediální téma
Death, Murder, Manslaughte As a Medial Topic

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.
Autorka diplomové práce: Veronika Mrkvanová
Roštění 229, 768 43, okr. Kroměříž
ČJ – SV, prezenční studium
Rok dokončení diplomové práce: 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze diplomové práce je identická s její tištěnou podobou.

V Kroměříži dne 5. dubna 2011

.....

Obsah

Anotace/Annotation	4
Klíčová slova	5
1. Úvod.....	6
2. Funkce médií	8
2.1. Zpravodajské hodnoty	9
2.1.1. Frekvence (výskyt)	10
2.1.2. Blížkost.....	10
2.1.3. Jasnost.....	10
2.1.4. Jednoduchost	10
2.1.5. Smysluplnost	10
2.1.6. Novost.....	11
2.1.7. Průběžnost (kontinuita)	11
2.1.8. Možnost dalšího vývoje.....	11
2.1.9. Vztah k elitním národům či státům a vztah k elitním osobám či celebritám	11
2.1.10. Personalizace.....	11
2.1.11. Negativita	11
2.1.12. Souznění	11
2.1.13. Překvapení	12
2.1.14. Předvídatelnost.....	12
2.1.15. Variace.....	12
3. Metodologie.....	13

3.1. Charakteristika materiálu.....	13
3.2. Metoda zkoumání.....	14
4. Smrt, vražda, zabití jako mediální téma	16
4.1. Smrt.....	16
4.2. Vražda.....	17
4.3. Zabití.....	17
4.4. Právní vymezení tématu	18
4.4.1. Vražda novorozeného dítěte matkou	20
4.4.2. Usmrcení z nedbalosti	20
4.4.3. Zabití.....	21
4.5. Objekt trestného činu proti životu.....	22
4.6. Subjekt trestného činu proti životu	23
4.7. Právní vymezení termínů jako východisko naší práce	23
5. Využití sledovaných lexémů v titulcích článků	25
6. Role sledovaných lexémů při popisu pachatele	33
7. Obraz oběti	41
7.1. Zákon 52/2009 Sb., tzv. náhubkový zákon	41
7.2. Role sledovaných lexémů při popisu oběti.....	42
8. Struktura zpráv	52
9. Obraz činu.....	55
9.1. Popis nehody	55
9.2. Popis vraždy	60

9.3. Popis zabití	67
10. Závěr	70
11. Seznam použité literatury	73

Anotace

Smrt, vražda, zabití jako mediální téma

Tato diplomová práce se věnuje analýze textů týkajících se zejména násilné smrti. Analyzují se články denních tištěných novin a online zpravodajství. Práce je zaměřena na zkoumání způsobů, jakým se o smrti hovoří v médiích, jak se vytváří obraz mrtvého a toho, kdo jej zabil. Práce zkoumá, jak se střídá užívání slov vražda a zabití v různých kauzách, jejich eufemismy a jejich vztah k realitě. V práci se uplatňuje metoda stylistické a obsahové analýzy.

Annotation

Death, Murder, Manslaughte As a Medial Topic

The subject of this diploma thesis is the analysis of the texts which concern violent death. Printed media articles and articles from news portals on the internet are being analysed. The work focuses on the manner death is presented and how the picture of the dead and of the manslayer is created. How the words “murder” and “manslaughter” alternate in various cases, their euphemisms and their relationship to reality is being researched. The method of stylistic and content analysis are being used.

Klíčová slova

Smrt, vražda, zabití, násilí, media, téma, jazyk, lexém, vrah, oběť, pachatel, nehoda, obsahová analýza, expresivita, eufemismy, bulvární tisk, seriózní tisk, obraz mrtvého, obraz pachatele, popis činu,

1. Úvod

Smrt člověka znepokojuje lidstvo už od počátku dějin, už tehdy lidé pokládali smrt za záhadný a tajemný jev a trápili se existenciálními otázkami, jak si vysvětlit zánik života. Snad každého člověka již alespoň jedenkrát v životě napadla některá z těchto otázek: Co je smrt? Jaké to je zemřít? Dotazy kroužící kolem umírání si lidé kladou po staletí, a tak není divu, že i dnes je smrt tématem, o kterém společnost mluví, které ji zajímá. Média, jakožto významná sociální instituce, nám nabízí svůj obraz smrti. Neexistuje snad žádný denní tisk, který by nás neinformoval o smrti, ať už násilné, či přirozené. Ve většině médií existují speciální rubriky zabývající se vraždami či zabitím. Takové rubriky najdeme zejména v internetovém zpravodajství pod názvem Krimi (novinky.cz, aktuálně.cz), Černá kronika (idnes.cz, ahaonline.cz, lidovky.cz). Dokladem o mediálním zájmu o smrt jsou také televizní pořady – Krimi zprávy, 112 – V ohrožení života, Na stopě aj. V naší práci se však budeme věnovat pouze tištěným médiím a internetovému zpravodajství. Naším úkolem bude sledovat texty, které se týkají zejména násilné smrti, a analyzovat způsoby, jakými se o ní v médiích hovoří, jak se vytváří obraz mrtvého a toho, kdo jej usmrtil.

Každý žurnalistický text je produktem i odrazem kultury. Tento text má určitého autora a obrací se na čtenáře. S odstupem času se pak stává dokonce historickým pramenem, zdrojem poznání určité doby. Konzervuje v sobě hodnoty uznávané dobovou společností.

Úkolem zpravodajství je rychle, výstižně a co nejúčinněji informovat adresáty různého sociálního zařazení, věku a vzdělání, zprostředkovávat myšlenky s maximální srozumitelností a sémantickou jednoznačností. Jazyk zpravodajství má být spisovný, neutrální, lineární, neosobní, protože zpravodajský text je věcně sdělný a příjemcem by měl být proto snadno zpracovatelný. S tím souvisí i noremnost. Porušení jazykové normy se ve zpravodajství pokládá za nezdvořilost, popř. za projev nekultivovanosti a nekompetentnosti autora.¹ Je třeba si uvědomit, že zpravodajský text vzniká poměrně rychle. Novinový článek se na stránkách denního tisku objeví již následující den, on-line zpravodajství se na internetových zpravodajských serverech objeví prakticky hned. Novinářům napomáhá při tvorbě textů existující modelovost vyjádření, která „je ve zpravodajském stylu zvláště výrazná, neboť odpovídá opakujícím se situacím, jevům,

¹ OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001, s. 111.

událostem, o nichž je třeba informovat. Odtud také uvědomělá stereotypnost výrazových prostředků, s níž se ve zpravodajském stylu setkáváme.“² Jistá modelovost se podle typu média uplatňuje také v kompozici. V bulvárním tisku se uvádí v závorce věk aktérů, popř. věk se symbolem kříže, který nás odkazuje k věku, kterého se aktér dožil. *Vztek, zoufalství a nespravedlnost. To všechno cítí Lucie Ďuricová (18) z Liberecka. Loni v prosinci přišla o mámu Miluši (†42). Zabil ji autem Jiří S. (18).*³; *Ve Václavově na Slavonicku našel majitel ve studni na zahradě tělo muže (†36).*⁴ V seriózním tisku je naopak věk pachatelů či obětí obvykle zmíněn slovy, např. *Zemřel při ní třiašedesátiletý člen ochranky v obchodním domě Billa v ulici Smila Osovského, což je přímo v centru města. Muž skončil poté, co na něho nožem zaútočil osmašedesátiletý pobuda ve čtvrtek před osmou hodinou večer.*⁵

Ustálenost spatřujeme také v uspořádání rubrik v tisku. Texty bulvárního deníku ve většině případů mají úvodní odstavec, který obsahuje základní informace o případu, tzv. resumé, kdežto například v MF Dnes, Lidových novinách ani Právu takový odstavec není. Někdy je modelovost cíleně porušena, zejména kvůli potřebě čtenáře zaujmout.

Stylová vrstva publicistická má dvě protikladné části, které se vzájemně vyvažují. Jedna skupina jazykových prostředků užívaných v publicistické sféře se jeví jako relativně stálá, neměnná. Jde o ustálené a stereotypně se opakující konstrukce a obraty, po nichž žurnalisté v určitých situacích sahají téměř mechanicky. Svědčí to o procesu automatizace jazykového vyjádření.⁶

Naopak lze také sledovat obměňování stabilizovaných výrazových prostředků. Užívané prostředky se také mění, neboli aktualizují, dochází ke vzniku nových výrazových prostředků. Mezi aktualizující prostředky patří například: expresivní a emocionální prostředky, nespisovné prostředky, některé prostředky syntaktické jako eliptické věty, vsuvky, řečnické otázky, inovace frazeologických obrátů aj.

Naším úkolem je sledovat automatizované prostředky vyjádření, tak také aktualizované prostředky, které se ve zprávách vyskytují. Pomocí obsahové analýzy sledujeme, jakým způsobem je popsán pachatel, jakým obět' a samotný čin.

² ČECHOVÁ, M. a kol. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 224–225.

³ BLESK, 2010, r. 19, č. 84, s. 7.

⁴ AHA, 2010, č. 83, s. 4.

⁵ MF DNES [online]. [cit. 2010- 04-015] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=801784>>.

⁶ ČECHOVÁ, M. a kol. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 212–213.

2. Funkce médií

Úkolem denního tisku je informovat čtenáře a formovat jej. Noviny nás informují o tom, co se děje ve vlasti i ve světě, o tom, co čtenář potřebuje vědět a co tedy v novinách přímo hledá, i o tom, co by měl vědět. Média tak formují čtenáře v tom, jaký postoj má ke společenskému dění zaujímat, jak má občan morálně jednat, pomáhají jej formovat v jeho kulturním rozhledu. Při studiu médií nás tak zajímá, k čemu nám média vlastně slouží, co skutečně dělají a jaký je účel jejich existence. Takové funkce médií se mění podle druhu uspořádání společnosti, v závislosti na kulturních, sociálních, ekonomických podmínkách. Někteří autoři v souvislosti s funkcemi médií hovoří také o jejich dysfunkcích. Jak o tom píše Burton a Jiráček⁷: *„Každá z funkcí je dokreslena protikladnými náhledy na to, co naplnění příslušné funkce znamená v praxi. Tyto protikladné názory bývají často interpretovány jako dysfunkce médií (ti, kteří tyto názory zastávají, interpretují jejich nenaplnění jako selhání médií v příslušné oblasti).*

Společnost si klade otázku, co by měla média dělat, co doopravdy dělají. Zajímají se o to, co si lidé myslí, že média dělají. Burton a Jiráček⁸ vymezili pět základních funkcí, která média mají. Rozlišují 1. zábavní, 2. informační, 3. kulturní, 4. sociální, 5. politickou funkci. Média poskytují publiku zábavu a rozptýlení, nabízejí zdravé pobavení a potěšení a na druhou stranu odvádějí pozornost publika od vážných sociálních problémů a nerovností. Dále média poskytují publiku nezbytné informace o světě, pomáhají utvářet představu o světě, na druhou stranu však publiku strukturují určitý pohled na svět a svým způsobem publikum pacifikují. V rámci kulturní funkce Burton a Jiráček⁹ hovoří o tom, že média předkládají publiku materiály, v nichž se odráží naše kultura a jež se stávají její součástí. Média udržují a předávají dál naši kulturu, vytvářejí masovou kulturu na úkor rozmanitosti subkultur. Média plní i sociální funkci. Předkládají publiku příklady života společnosti, jejího jednání, společenské interakce a společenských skupin. Příklady přispívají k naší socializaci, nabízejí příjemcům představy a vztahy, jejichž pochopení a zvládnutí jim pomáhá úspěšně jednat jako členům společnosti, nabízejí jim představy a vztahy, které je vedou k tomu, že nabízené náhledy na společnost chápou jako přirozené, a brání jim, aby

⁷ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 141.

⁸ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 142–143.

⁹ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 142.

se chovali jinak a osvojovali si alternativní názory. V rámci politické funkce se hovoří o tom, že média poskytují příjemcům představu o politických událostech, tématech a aktivitách. Tato představa jim umožňuje pochopit, jak v jejich společnosti politika funguje a jak si lze počínat konstruktivněji v politickém procesu (např. v rozhodování při volbách). Tato představa poskytuje iluzi, že se příjemci podílejí na politickém procesu, ale ve skutečnosti jim vnucuje autoritu těch, kteří o jejich životech rozhodují, aniž jsou v tomto konání jakkoliv zpochybňováni. Média jsou také schopna mobilizovat veřejné mínění, jsou schopna přilákat pozornost k něčemu, o čem veřejnost doposud nepřemýšlela. Jsou tedy schopna formovat názory na politické události a témata.¹⁰

Pro naše téma je podstatná zejména funkce sociální a informační. Média informují čtenáře o tom, co se děje v naší zemi, ale také ve světě. Při čtení zpráv lze jen těžko uniknout pocitu, že jsme již někdy něco podobného četli. Pravidelně se dozvídáme o nehodách a katastrofách, o porušení jistého sociálního řádu, o rozsudcích soudů. Zprávy nás informují nejen o tom, co se stalo včera, ale také o tom, co se děje pořád. Např. opakující se záplavy, nehody motocyklistů, vraždy dětí se sexuálním motivem, téma krkavčí matky, nevinná oběť trestného činu aj. Prostřednictvím zpráv se členové dané kultury učí hodnoty a definice toho, co je správné a co špatné.

2.1. Zpravodajské hodnoty

Výběr, zařazení a zpracování textů pro zpravodajství se děje podle zažitých a opakujících se kritérií, tzv. zpravodajských hodnot. „*Zpravodajskými hodnotami se rozumí všechny faktory, jež v daném období a daném sociálním a kulturním prostředí rozhodují o zařazení zprávy do zpravodajství a o způsobu jejího zpracování, tedy o tom, že nějaké téma či nějaká událost překročí „práh pozornosti“ médií.*“¹¹ O překročení prahu pozornosti může rozhodovat jak intenzita jedné hodnoty (např. míra negativity), tak kombinace více hodnot (negativita ve spojení s blízkostí, překvapením, zapojením elitní osoby a jednoznačností). Překročení prahu pozornosti je důležité také proto, že média mají tendenci zdůrazňovat význam zpráv, jimž se jednou rozhodla věnovat pozornost.

¹⁰ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 143.

¹¹ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: *Média a společnost*, Praha, Portál, 2003, s. 77.

Dnešní koncepce zpravodajských hodnot pochází především z práce norských analytiků Johana Galtunga a Marie Rugeové „The Structure of Foreign News“ (Struktura zahraničního zpravodajství) z roku 1965.¹² Galtung a Rugeová při analýze zpravodajství o rozvojových zemích v norském denním tisku identifikovali patnáct faktorů, které mají určující vliv na to, zda-li se událost stane zprávou, či nikoliv.

2.1.1. Frekvence (výskyt)

Jedná se o časový interval, který událost potřebuje k tomu, aby se patřičně rozvinula, a současně je to míra harmonie mezi vývojem události a rytmem práce příslušného média. Čím jsou události kratší a čím více odpovídají pravidelnému vnitřnímu životu média, tím větší mají naději, že se stanou zprávou. Např. dopravní nehody či objev vraždy jsou v podstatě krátké a lze je snadno zpracovat.¹³

2.1.2 Blížkost

Události, které se odehrály v prostředí kulturně a sociálně blízkém médiu a jeho příjemcům nebo které s tímto prostředím nějak souvisejí, mají větší naději, že se dostanou do zpravodajství. Se zvětšující se vzdáleností musí například sílit intenzita negativity.¹⁴

2.1.3. Jasnost

Zpravodajství inklinuje k vyhledávání událostí, které jsou samy o sobě jasné a jednoznačné. Je z nich patrné, kdo je oběť, kdo padouch, kdo hrdina, komu co prospěje a komu co ublíží. Média si ale všímají i složitých a nejednoznačných dějů, ale mají tendenci je podávat jako jednoznačné.¹⁵

2.1.4. Jednoduchost

Pozornost médií více přitahují události, které jsou jednoduché a je snadné je vysvětlit.

2.1.5 Smysluplnost

Kritérium pochopitelnosti události pro určité publikum.

¹² GALTUNG, J., RUGE, M.: The Structure of Foreign News, In: *Journal of Peace Research*, 1, 1965, s. 64 – 90.

¹³ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 242.

¹⁴ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 242.

2.1.6. *Novost*

Čerstvé události jsou ceněny daleko více než starší události. Proto je také pro média příznačné neustálé soupeření o to, kdo bude mít „sólokapra“¹⁶, popř. které médium přinese zprávu jako první.

2.1.7. *Průběžnost (kontinuita)*

Pokud se událost již jednou stala předmětem zájmu zpravodajství, pak jsou považovány za zpravodajsky hodnotné další podrobnosti, které se k ní vážou.

2.1.8. *Možnost dalšího vývoje*

Za hodnotné bývají považovány ty události, které se budou ještě nějak v budoucnu dále vyvíjet.

2.1.9. *Vztah k elitním národům či státům a vztah k elitním osobám či celebritám*

Události, ve kterých figurují mocné, důležité či početné národy nebo státy, mají zvlášť velkou zpravodajskou hodnotu. Podobně přitahují pozornost médií osoby známé nebo významné a důležité. Jejich zpravodajská hodnota spočívá výhradně v jejich všeobecné známosti.

2.1.10 *Personalizace*

Přítomnost konkrétních osob, které lze představit jako aktéry děje, usnadňuje médiím podávání zpráv. Události, které mohou být podány jako jednání či důsledky jednání konkrétních osob mají tedy větší šanci stát se zprávou než abstraktní děje.

2.1.11. *Negativita*

Média si cení špatných zpráv. Proto jsou noviny stále plné vražd a násilí.

2.1.12. *Souznění*

Událost, o níž se zpravuje, musí do značné míry splňovat očekávání publika. Tato zpravodajská hodnota se opět promítá nejen do výběru události, leč i do způsobu

¹⁵ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 243.

¹⁶ Sólokapr –zpráva, kterou ostatní média nemají.

zpracování zprávy. Zná-li novinář alespoň přibližně očekávání publika, může zprávu pojmout tak, aby se toto očekávání naplnilo. Souznění se zpravidla opírá o návyky příjemců (publikum čeká zprávy z politického dění a ze sportu, k tomu něco z kultury a nějakou nehodu nebo soud, nejlépe s vrahem) či nějaký běžně uznávaný sociální princip (v českém zpravodajství lze například vysledovat snahu opírat se o sdílenou představu, že silnější bývá zlý na slabšího, že získat větší majetek poctivou prací je krajně neobvyklé apod.)¹⁷

2.1.13. Překvapení

Je ve zdánlivém protikladu k souznění. Čím neočekávanější či vzácnější je událost, tím větší je pravděpodobnost, že se stane zprávou.

2.1.14. Předvídatelnost

Opět ve zdánlivém rozporu s překvapením jako zpravodajskou hodnotou se prosazuje význam předvídatelnosti nějaké události. Předvídatelnost hraje roli ve dvou rovinách – jednak umožňuje médiu samotnému umístit svého zpravodaje (popř. i techniku) ve správný okamžik na správné místo, jednak pomáhá publiku formovat očekávání.¹⁸

2.1.15. Variace

Věnují-li se zprávy v určitém období nějaké významné události, pak mají tendenci obohacovat i zahraniční zpravodajství událostmi, jež se jeví jako variace na toto téma.

Čím většímu množství z uvedených kritérií událost vyhovuje, tím větší má šanci stát se zprávou. Zpravodajské hodnoty v podstatě fungují na principu selekce a deformace. Selekce zahrnuje faktory, které zpráva splňuje, respektive čím více faktorů událost pokrývá, tím spíše bude vybrána pro zpravodajství. Jakmile byla událost vybrána, aktivní zpravodajské hodnoty budou zdůrazněny, což je princip deformace. Procesy selekce a deformace probíhají na všech úrovních komunikačního řetězce.

¹⁷ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 245–246.

¹⁸ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001, s. 246.

3. Metodologie

3.1. Charakteristika materiálu

K analýze jsme si vybrali články o vraždě, zabití či smrti. Materiál je získán excerpací ze současného seriózního a bulvárního tisku. Bulvární média se orientují především na negativitu, jednoduchost, jasnost, celebrity a blízkost, a tím vytvářejí dojem, že jsou autoritou, jež umí snadno a přehledně vyložit svět (a že svět je vyložitelný prostřednictvím zákulisních informací, drbů ze soukromého života a nejrůznějších deviací). Naproti tomu ta média, která se chtějí prosadit jinak než bulvárně (říká se jim různě – například seriózní nebo prestižní média či média kvality), se soustřeďují více na relevanci, aktuálnost a pravdivost zpravodajství.¹⁹ Z těchto preferovaných hodnot vyplývá i výběr zpráv. Bulvár věnuje jen relativně malou pozornost ekonomice, politice a změnám ve společnosti a zaměřuje se především na sport, skandály, osobní život lidí (slavných i obyčejných) a zábavu. Úmrtí v životě člověka bez pochyby naplňuje hodnotu negativity a blízkost. I pro seriózní tisk je však toto téma zajímavé. Zmiňované hodnoty neplatí pouze pro bulvární tisk, jsou pro něj však výraznější.

Hodnoty, které umožnily události stát se zprávou, jsou při jejím zpracování náležitě vyzdvíženy. Často je zdůrazněna negativita, dramatičnost či přítomnost konfliktu v dané události. To jsme očekávali především u bulvárního titulu. Předpokládali jsme, že seriózní tisk se daným událostem bude věnovat ve více neutrálním a deskriptivním duchu.

Každý mediální text je konstruován, proto v žádném mediovaném sdělení není přítomna výhradně jen skutečnost, ale vždy interpretace výsečí skutečnosti. Příjemci inklinují k představě, že opak je pravdou, a snaží se hledat měřítko pro zjištění, který text či které médium je „realističtější“, tj. kde je „skutečnosti“ více a kde méně. Tak mohou být nebulvární deníky, kupříkladu *Mf Dnes* či *Právo*, vnímány jako realističtější než třeba *Blesk*. V *Mf Dnes* a *Právu* je víc aktuálních zpráv týkajících se zásadních problémů společnosti, méně dramatický styl psaní apod. Přitom nelze říci, že *Blesk* je ve skutečnosti

¹⁹ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1997, s. 257.

nerealistický jen proto, že dává přednost lidsky atraktivním osudům (například rozvodu zpěvačky) před tím, co se děje v Poslanecké sněmovně.²⁰

Analyzovali jsme články, které jsou otištěny v MF Dnes, Právo, Lidové noviny. Většinu materiálu jsme získali z online archivu MF Dnes a Práva, jelikož archiv obsahuje i články, které vyšly v jednotlivých regionálních mutacích deníků, čímž se nám podařilo značně rozšířit reprezentativní vzorek tiskovin. Co se týče internetového seriózního zpravodajství, můžeme o něm hovořit v případě serverů idnes.cz (MF Dnes), Novinky.cz (deník Právo), iHNed.cz (Hospodářské noviny), Lidovky.cz (Lidové noviny), Aktualne.cz aj. Na většině z těchto serverů najdeme rubriku s názvem Krimi (Novinky.cz, Aktuálně.cz) nebo Černá kronika (viz Lidovky.cz, idnes.cz). Ať už přímo (Novinky.cz), nebo jako podrubriku rubriky Zprávy (idnes.cz, Aktuálně.cz) či Události (Lidovky.cz).

Články jsme také čerpali z bulvárního deníku, a to zejména z tištěného deníku Blesk a jeho internetové verze blesk.cz. Některé články jsme získali i z internetové verze deníku AHA – ahaonline.cz. Tento reprezentant má ale stejného majitele jako deník Blesk, proto je pro nás směrodatnějším zdrojem deník Blesk, který má v ČR dlouhodobější tradici.

3.2. Metoda zkoumání

V práci uplatňujeme metodu stylistické a obsahové analýzy. V případě obsahové analýzy se jedná o nejpoužívanější techniku výzkumu mediálních obsahů. Autorem analýzy je Harold D. Lasswell. Jeho zájem o symboly a stereotypy v politické propagandě jej během druhé světové války přivedl v USA až do čela vládního výboru pro analýzu propagandy, kde rozpracoval postupy analýzy obsahů do ucelené metody. Předmětem zájmu analýzy je tedy zjevný obsah, jejím cílem pak redukce komplexnosti a mnohoznačnosti v analyzovaných textech obsažených informací pouze některé, ale vzhledem k počátečním hypotézám relevantní.²¹

Z hlediska účelu rozlišují David Silverblatt a Enright Eliceiri pět možností užití metody obsahové analýzy: a) získání poznatků o komunikátorech (např. o jejich novinářské nestrannosti); b) popis množství a druhu informací přenášených určitým médii; c) identifikace obsahových rozdílů různých médií (např. kvantitativní rozdíly

²⁰ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1997, s. 223.

²¹ REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 21.

v reprezentaci určité etnické menšiny a srovnání, které médium reprezentuje danou menšinu neadekvátněji vzhledem k jejímu zastoupení v celkové populaci); d) získání poznatků o určitých sděleních obsažených v textech (identifikace zobrazování určitých subjektů, charakterů, kategorií chování); e) studium vizuálních a psychologických vjemů, kterým je vystaveno publikum (např. kolika násilným aktům jsou vystaveny děti při sledování večerníčků). Ať už je záměr výzkumníka jakýkoli, průběh každé analýzy lze rozdělit do několika standardizovaných kroků: na počátku stojí výzkumné téma, které vychází nebo se setkává s teorií. Konceptualizační fázi zahajuje definování výzkumného problému, jehož nominální definice ústí do stanovení konkrétních hypotéz. Operacionalizační fázi otevírá stanovení analyzovaného média a výběr základního souborů jeho obsahů (z něho pak vyplyne případný výběr souborů, tj. vzorku, který v sobě nese vlastnosti celku); operační definování vede ke konstrukci analytických kategorií. Plánování kódovacího procesu znamená především stanovení systému proměnných (a hodnot, jichž budou nabývat) a vytvoření tzv. kódovací knihy. Dalším krokem je její osvojení a instruktáž.²²

Jistým omezením obsahové analýzy je vytrhávání mediální produkce z historického, kulturního, sociálního a ekonomického kontextu její výroby a užití. Zamlčeným předpokladem většiny obsahových analýz je normativní představa, že mediální obsah je odrazem reality a že tento odraz může a má být věrný, aby v něm mimomediální realita byla poznat „taková“, jaká je.²³

²² REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 21–22.

²³ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: *Média a společnost*, Praha, Portál, 2003, s. 284.

4. Smrt, vražda, zabití jako téma

Tematika zločinu, vyšetřování a hledání pachatele představuje velmi frekventovanou oblast mediovaných sdělení, a to nejen v knihách, filmech a televizních seriálech, ale i v novinách (černá kronika, rekonstrukce zločinů) a časopisech (rekonstrukce zločinů, povídky s hádankou apod.)²⁴

Žánr se soustřeďuje nejen na kriminalistu (policistu) jako na vyšetřovatele, ale i na povahu zločinu a na odplatu za zločin. Z hlediska nabízených hodnot se tento žánr věnuje základní otázce dobra a zla. Kriminální příběhy jsou ale zajímavé také tím, že nastolují řadu dalších otázek – kdy je zákon účinný a kdy je k ničemu, kdy se policie chová slušně a kdy se sami policisté přidají na stranu zločinu, kdo má být potrestán, za co a jak. Nastolují otázky samotné povahy trestu a napětí mezi trestem a mstou. Takové otázky jsou důležité z hlediska poznání ideologie převládající v dané společnosti, jelikož ideologie se v posledku týká výkonu moci, neboť je souhrnem přesvědčení, hodnot, názorů a postojů, jimiž je výkon moci podpořen. Pod dějovými strhujícími dramaty jsou tedy kriminální příběhy navýsost politickými sděleními.²⁵

4.1. Smrt

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost definuje smrt jako „*zánik života tvorů, zvl. člověka.*“²⁶ Psychologický slovník jako „*stav, kdy u člověka došlo k nezvratným změnám mozku a v jejich důsledku k selhání funkce a zániku center řídicích krevní oběh a dýchání, smrt je vždy spojena s otázkami filosofickými a etickými.*“²⁷ Dále pak rozlišuje smrt klinickou a smrt mozku: „*Smrt klinická zastává činnosti srdeční a dechu, přičemž okamžitou resuscitací je někdy možné tyto funkce obnovit.*“²⁸ Kdežto smrt mozku je charakterizována jako „*nevratné vymizení všech činností a funkcí mozku v důsledku odumření mozkových neuronů poté, kdy do mozku přestane proudit krev a nedochází tak k jeho oxidaci, bez ohledu na přetrvávající funkce kardiovaskulárního systému a jiné*

²⁴ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1997, s. 189.

²⁵ BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 1997, s. 189.

²⁶ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia, 2009, s. 398.

²⁷ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2010, s. 535.

²⁸ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2010, s. 535.

funkce; může nastat již po 5 minutách; je prokazována pomocí EEG a arteriografie mozkových tepen.²⁹

Sociologický slovník definuje smrt jako „proces zániku živého organismu, k němuž dochází buď přirozeně, v důsledku uplatnění biologických zákonitostí, nebo v důsledku násilného (jednorázového či pozvolného) zásahu do živého organismu, který nezvratně poškozuje a rozkládá jeho funkce.“³⁰

4.2. Vražda

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost charakterizuje vraždu jako „úmyslné zabití člověka“³¹ V Psychologickém slovníku najdeme tuto definici: „Trestný čin úmyslného usmrcení druhé osoby.“³² Všeobecný slovník definuje vraždu spíše z právního hlediska jako „nejtěžší z trestných činů proti životu a zdraví, spočívá v úmyslném usmrcení jiného člověka, zvl. trestný čin s nižší trestní sazbou je vražda novorozeného dítěte matkou v rozrušení způsobeném porodem.“³³

4.3. Zabití

Ve Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost najdeme pouze infinitiv zabít, jenž je polysémní, ve slovníku jsou popsány dva významy: „1. připravit o život, usmrtit. 2. hovor. expr. zavinit předčasnou smrt: tou zprávou ji zabil, zabila ji zpráva o neštěstí.“³⁴

Psychologický slovník uvádí slovníkové heslo *zabití z nedbalosti* jako „neúmyslné zabití člověka, nepromyšlené, bez zlého úmyslu, ať již vyjádřeného, nebo ne, tím odlišeno od vraždy, která vyžaduje záměr.“³⁵ V Encyklopedickém slovníku najdeme slovníkové heslo *zabití* s tímto významem: „usmrcení člověka v jiném než vražedném úmyslu.“³⁶

²⁹ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Velký psychologický slovník. Praha: Portál, s.r.o., 2010, s. 535.

³⁰ Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996, s. 1001

³¹ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 2009, s. 499.

³² HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Velký psychologický slovník. Praha: Portál, s.r.o., 2010, s. 666.

³³ Encyklopedický slovník. Praha: Odeon, 1993, s. 1197.

³⁴ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 2009, s. 534.

³⁵ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Velký psychologický slovník. Praha: Portál, s.r.o., 2010, s. 684.

³⁶ Encyklopedický slovník. Praha: Odeon, 1993, s. 1221.

4.4. Právní vymezení tématu

Vražda je trestný čin, který úmyslně směřuje proti lidskému životu. Ochrana lidského života by měla zaujímat výsadní pozici v každé demokratické zemi. U nás má své místo v *Listině základních práv a svobod, článek 6*, kde najdeme, že *(1)Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením. (2) Nikdo nesmí být zbaven života. (3) Trest smrti se nepřipouští.*³⁷ Listina tedy staví ochranu lidského života na čelní místo, zabezpečuje jí právní ochranu. Pachatel má být tedy po zásluze potrestán, k tomu slouží trestní právo. Problematikou vraždy se kromě trestního práva zabývá také kriminologie, ta zkoumá aspekty trestných činů, zejména hledá odpovědi na otázky: Proč lidé vraždí? Co je jejich motivací? Jaký vliv pro jejich činy na ně má prostředí, ve kterém se pohybují? Kdo se stává jejich oběťmi?

V právní oblasti existuje několik trestných činů, např. trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestné činy proti rodině a mládeži, trestné činy proti majetku, trestné činy hospodářské aj. Nás budou zajímat zejména trestné činy proti životu a zdraví, které jsou obsaženy v prvním dílu hlavy první, a to v § 140 až § 167 trestního zákoníku. Trestné činy proti životu a zdraví jsou rozčleněny do 5 oblastí.

1. trestné činy proti životu,
2. trestné činy proti zdraví,
3. trestné činy ohrožující život nebo zdraví,
4. trestné činy proti těhotenství ženy,
5. trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem.

Trestné činy proti životu jsou v prvním dílu hlavy první, a to v § 140 až § 144 trestního zákoníku. Jsou jimi tyto trestné činy:

³⁷ PSP.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.

- **vražda** (§ 140 trestního zákoníku),
- **zabití** (§ 141 trestního zákoníku),
- **vražda novorozeného dítěte matkou** (§ 142 trestního zákoníku),
- **usmrcení z nedbalosti** (§ 143 trestního zákoníku),
- účast na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku).

Trestní zákoník chrání lidský život jako nejdůležitější společenskou hodnotu. V prvním dílu hlavy první jsou uvedeny v § 140 až § 144 trestné činy, jejichž následkem je smrt člověka. Kromě usmrcení z nedbalosti dle § 143 trestního zákoníku jsou všechny další trestné činy proti životu úmyslné.³⁸

Skutková podstata trestného činu vraždy je ve zvláštní části zákona č. 140/1961 Sb.– trestního zákona vymezena takto:

§ 219 Vražda

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.

(2) Odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

c) opětovně,

d) na těhotné ženě,

e) na osobě mladší než patnáct let,

f) na veřejném činiteli při výkonu nebo pro výkon jeho pravomoci,

g) na jiném pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo

³⁸ PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z < http://pravniciradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

h) v úmyslu získat majetkový prospěch nebo v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin, anebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky.³⁹

4.4.1. Vražda novorozeného dítěte matkou

Je zajímavé, že se z hlediska trestněprávního speciálně řeší vražda novorozeného dítěte matkou. Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou je obsažen v § 142 trestního zákoníku: *„Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři až osm let.“* Úmyslné usmrcení novorozeného dítěte je mírněji trestné než vražda. To za předpokladu, pokud se usmrcení novorozeného dítěte dopustí matka při porodu nebo bezprostředně po něm v rozrušení způsobeném porodem. Zde se jedná zejména o onemocnění, které se nazývá laktační psychóza.

4.4.2. Usmrcení z nedbalosti

„Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo zákazem činnosti.“ (§ 143 odst. 1 trestního zákoníku). Nová skutková podstata usmrcení z nedbalosti zvyšuje ochranu života tím, že upravuje nedbalostní způsobení smrti a stanoví přísnější trest než za nedbalostní těžké ublížení na zdraví s následkem smrti. Pojem *„usmrcení“* (nikoliv zabití, či vražda) vyjadřuje skutečnost, že smrt nastala v důsledku nedbalosti pachatele. Například opomenutím lékaře, záležejícím v nedostatečném vyšetření poškozeného, který zemřel na následky zranění, jež v důsledku tohoto pochybení v poskytnuté péči nebylo zjištěno a léčeno. Takové jednání je odlišeno od vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku) i od dalších úmyslných trestných činů s obdobným následkem. Usmrcení z nedbalosti dle § 143 odst. 1 trestního zákoníku se může dopustit kdokoliv. Rozhodující ale je, zda pachatel věděl nebo vědět mohl a měl, že porušením některého předpisu bude jednat za takových okolností, že tím může z nedbalosti způsobit následek uvedený ve zvláštní části trestního zákoníku. Porušení předpisů, které mají zabránit následku, nestačí pro nedbalost tam, kde pachatel mohl vzhledem k novým

³⁹ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

poznatkům nebo i vzhledem ke svým odborným znalostem předpokládat, že postupem jím zvoleným nebude následek způsoben.⁴⁰

Nás zajímá také usmrcení z nedbalosti v souvislosti s dopravní nehodou. Spáchání trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 v souvislosti s dopravní nehodou předpokládá, aby porušení dopravního předpisu bylo v příčinné souvislosti s havárií se smrtelným zraněním. Zavinění musí zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu. Při nedbalosti je třeba, aby si pachatel alespoň měl a mohl představit, že se takto příčinný vztah může rozvinout. Jednání pachatele spočívající v riskantním předjíždění kolony více vozidel na úzké vozovce, kde by se tři vozidla vedle sebe nevešla, a v místě nehody s nedostatečným výhledem do dálky s ohledem na zvlněný podélný profil vozovky, je třeba z hlediska zavinění hodnotit tak, že si měl a mohl být vědom toho, že v protisměru mohou jet jiná motorová vozidla, která budou muset intenzivně brzdit, a že v důsledku toho může způsobem uvedeným v trestním zákoníku porušit zájem chráněný v § 143, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nezpůsobí.⁴¹

4.4.3. Zabití

V § 141 trestního zákoníku je obsažen i trestný čin zabití. Tato skutková podstata postihuje méně typově škodlivé (závažné) případy úmyslného usmrcení. Trestní zákoník tak konkrétními privilegujícími znaky odlišuje zabití od vraždy a považuje zabití za méně morálně zavrženíhodné než vraždu.⁴²

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

⁴⁰ PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

⁴¹ PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě, nebo
- c) na dítěti mladším patnácti let.⁴³

Základní skutková podstata trestného činu zabití je uvedena v § 141 odst. 1 trestního zákoníku a zahrnuje zde vyjmenované případy, při nichž pachatel jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku, nebo jiného omluvitelného hnutí mysli, anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Ten, kdo se dopustí uvedeného jednání, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři až osm let, tedy trestem nesrovnatelně nižším, než je trest deset až osmnáct let odnětí svobody za vraždu podle § 141 odst. 1 trestního zákoníku.⁴⁴

4.5. Objekt trestného činu proti životu

Předmětem útoku je pouze živý člověk, kterým je i dítě, jež přestalo být lidským plodem. Ten přechází v živého člověka okamžikem začátku porodu. Od tohoto okamžiku začíná trestněprávní ochrana lidského života, která trvá až do okamžiku smrti v biologickém smyslu. Podle § 2 písm. e) transplantčního zákona č. 285/2002 Sb. se *smrtí rozumí nevratná ztráta funkce lidského mozku včetně mozkového kmene*. Trestněprávní ochrana lidského života je poskytována i člověku smrtelně nemocnému nebo smrtelně zraněnému. Trestné je proto i jednání spočívající např. v usmrcení z útrpnosti (tzv. eutanázie voluntární).⁴⁵

Za smrt se ve smyslu § 140 trestního zákoníku nepovažuje tzv. klinická smrt, protože i po zastavení životně důležitých funkcí (zastavení činnosti srdce, zastavení dýchání) může dojít k obnovení těchto činností a tím i k záchraně života osoby, u níž došlo k tzv. klinické smrti. V případě, že pachatel způsobí svým útokem klinickou smrt jiné osobě, nepůjde o dokonáný trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1 trestního zákona, nýbrž o pokus trestného činu vraždy dle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1 trestního zákona. Objektivní stránka trestného

⁴² PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

⁴³ TRESTNIRIZENI.COM [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <<http://www.trestnirizeni.com/dokumenty/trestne-ciny-paragrafy/vrazda-a-zabiti>>.

⁴⁴ PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

⁴⁵ PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

činu vraždy je charakterizována usmrcením člověka, kterým se rozumí jakékoliv zbavení života živého člověka. Přitom je nerozhodné, jakých prostředků při něm bylo použito, zda šlo o jednání jednorázové nebo postupné a dlouhodobé. Proto je vraždou jak zastřelení, probodnutí, tak i dlouhodobé týrání a nepodávání stravy dítěti anebo déletrvajícím podávání jedu v malých dávkách.⁴⁶

4.6. Subjekt trestného činu proti životu

Subjektem, tedy pachatelem trestného činu vraždy, může být kdokoliv. Pouze u tzv. privilegované skutkové podstaty vraždy ve smyslu § 220, může být pachatelem jen matka novorozeného dítěte. Pokud se však někdo usmrtí sám, nejedná se o trestný čin.⁴⁷

Kriminologie je další vědou zabývající se trestnými činy. Pojem kriminologie se odvozuje od kombinace latinského slova *crimen* = zločin a řeckého slova *logos* = věda, učení. Kriminologie je tedy vědou o zločinnosti, kriminalitě. Trestný čin vraždy vždy způsobuje újmu konkrétní osobě (popřípadě osobám). Takto dotčená osoba se v kriminologii nazývá oběť. Dokonce existuje směr zkoumání oběti a jejího vztahu k pachateli, tzv. viktimologie z latinského *victima* = oběť. „*Viktimologie zkoumá tedy vztahy mezi pachatelem a obětí, osobnost oběti z hledisek biologických, psychologických a sociálních a na tomto základě připravuje zvláštní prognózy obětí a systém preventivních a terapeutických opatření.*“⁴⁸ Pojem oběť se nejspíš bude také vyskytovat v médiích.

4.7. Právní vymezení termínů jako východisko naší práce

Termíny jsme vymezili z pohledu práva, protože, jak ukazuje jazykový materiál, ne vždy jsou v médiích užívány vhodně. Jsou případy, kdy o určité kauze pojednávají některá média jako o zabití, jiná o vraždě. Důvodem je jednak autorova neznalost, resp. neuvědomění si rozdílu v termínech či jejich přesného vymezení, jednak snaha o vyjádření větší míry expresivity či atraktivnosti textu – vražda je čtenářsky atraktivnější než pouhé zabití. *Moc nechybělo a z namol opilého šoféra (56) se stal motorizovaný vrah malého*

⁴⁶ PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. [cit. 2011-03-08] Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10066260-44431410-F00000_detail-k-trestnym-cinum-proti-zi-votu-a-zdravi-v-novem-trestnim-zakoniku>.

⁴⁷ NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, s. 264.

⁴⁸ KUČHTA, J. a kol. *Kriminologie I.část*. Brno 2002, s. 107

*dítěte!*⁴⁹ Nebo naopak užití eufemismu v nebulvárním tisku: *Američanka zabila těhotnou, aby získala dítě.*⁵⁰

⁴⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-17] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/125098/opily-ridic-vrazil-do-kocarku-s-ditetem.html>>.

⁵⁰ MF DNES, 2009, r. XX, č. 177, s. 17.

5. Využití sledovaných lexémů v titulcích článků

Ve zpravodajství se velmi často setkáváme se se zvýrazněním počátku komunikátu. Děje se tak uvedením výrazného titulku, nadtitulku, podtitulku nebo celých titulkových komplexů či zvýrazněním prvního odstavce. Titulek je „*nadpis u většiny tiskovin obvykle i hlavní poutač, který svým ztvárněním a umístěním zásadně ovlivňuje působení tiskoviny. Má informační, orientační i estetickou funkci.*“

Titulek většinou (výjimkou jsou některé titulky bulvárního tisku) podává informaci o obsahu článku, ke kterému směřuje svou pozornost, *Běsnící feťák zabil nožem čtyři lidi*,⁵¹ dozvídáme se, kdo je vrahem, jakým způsobem zabíjel a kolik je obětí, podobně *Muž zemřel po pádu z balkonu*⁵²; *Muž ubodal ve vlaku přítelkyni*,⁵³ *Řidič nákladáku zastřelil na ulici muže*.⁵⁴ Hlavně v bulvárním zpravodajství se objevují titulky, které mají persvazivní funkci projevující se v ovlivnění čtenáře, v jeho přesvědčení. Tato funkce se vyjadřuje zejména přímými výzvami, infinitivními imperativy a řečnickými otázkami. Např.: *Zavražděná (†80) ležela v bytě: Ubodal ji syn?*⁵⁵; *Hrůzná smrt v domě pro seniory: Pečovatelku ubodal a zapálil?*⁵⁶

Mezi další funkci titulku patří hodnotící funkce. Autor článku vyjadřuje určitý postoj k tématu, zejména pomocí přívlastků a expresivní slovní zásoby. *Vlezl za dívkou oknem a podřízl jí hrdlo. Zhrzený milenec je nyní u soudu*⁵⁷; *Běsnící feťák zabil nožem čtyři lidi*⁵⁸; *Šílený Číňan ubodal Američana*⁵⁹; *Surová smrt prostitutky*.⁶⁰

Co se týče grafické podoby, rozhodující vliv na úpravu titulku má zaměření a druh publikace. Titulky jsou podle tvaru a významu jednoduché, složené, kombinované a

⁵¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148847/besnici-fetak-zabil-nozem-ctyri-lidi.html>>.

⁵² MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfndnes.newtonit.cz/default.asp?cache=208965>>.

⁵³ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfndnes.newtonit.cz/default.asp?cache=83568>>.

⁵⁴ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z <<http://mfndnes.newtonit.cz/default.asp?cache=774730>>.

⁵⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148822/zavrazdena-80-lezela-v-byte-ubodal-ji-syn.html>>.

⁵⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/147660/hruzna-smrt-v-dome-pro-seniory-pecovatelku-ubodal-a-zapalil.html>>.

⁵⁷ IDNES [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/vlezl-za-divkou-oknem-a-podrizl-ji-hrdlo-zhrzeny-milenec-je-nyni-u-soudu-1al-/krimi.asp?c=A110124_170734_plzen-zpravy_alt>.

⁵⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148847/besnici-fetak-zabil-nozem-ctyri-lidi.html>>.

⁵⁹ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfndnes.newtonit.cz/default.asp?cache=38295>>.

⁶⁰ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfndnes.newtonit.cz/default.asp?cache=265957>>.

stabilní. Jednoduché titulky jsou sázeny jednou velikostí z jednoho typu písma, složené mají kromě hlavního ještě nadtitulek, který obsahuje krátké zobecnění obsahu, podtitulek, který rozvádí hlavní titulek dalšími stručnými informacemi, popř. obojí. Při sazbě kombinovaných a složených titulků je možné použít různé velikosti i typy písma. Stabilní titulky se opakovaně používají pro označení rubrik či hlaviček v periodickém tisku.

Zpráva bulváru je tvořena titulkem, popř. nadtitulkem, mezititulkem či podtitulkem. Dále obsahuje úvodní odstavec, který je zvýrazněn tučně. Jeho úkolem je sumarizovat základní informace, které jsou v článku dále rozvíjeny. Např. *Moc nechybělo a z namol opilého šoféra (56) se stal motorizovaný vrah malého dítěte! U diskontní prodejny v brněnské Řípské ulici v pátek před polednem narazil na přechodu pro chodce do maminky a kočárku, v němž bylo teprve roční dítě.*⁶¹ Podobně: *Dlouhé hodiny v krutých bolestech zřejmě strávila maličká Rozárka (†2). Tu v pátek v noci v chatové osadě nedaleko Českého Krumlova brutálně zmlátil přítel (35) její matky. Jen proto, že se počurala.*⁶² Dozvídáme se tak, kdo je pachatel a obětí, co se stalo, jak a kdy se to stalo, proč se to událo. Informace jsou dále rozvíjeny v článku. V závěru zprávy se čtenář většinou dozví, jaký trest za násilný čin viník dostal. Velmi často se novináři na konci článku zmiňují o podobných případech, které se udály v minulosti.

Titulky bulvárního tisku či online zpravodajství bulvárního charakteru jsou graficky výraznější než titulky seriózního tisku. Bývají vysázeny pouze jednou barvou, ale zvláště v bulváru se používají barevné titulky. Co se týče zpráv o vraždě, zabití, smrti jsou titulky často černé barvy s červenými podtitulky nebo nadtitulky, např. *On umíral, nepustili k němu doktora.*(titulek), *Dva policisty obviní* (nadtitulek).⁶³ Zájmeno „on“ je psáno červeně na černém podkladu s šipkou, která odkazuje na fotografii oběti, ostatní slova v titulku jsou psána černě. Nadtitulek je psán červeně na černém podkladu. Podobně pak: *Otec ubil dcerku, vadil mu její pláč!*⁶⁴ Celý článek je psán bílým písmem na černém podkladu bílým písmem, pouze spojení *její pláč* je na červeném podkladu.

⁶¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-17] Dostupné z <<http://www.blesek.cz/clanek/zpravy-krimi/125098/opily-ridic-vrazil-do-kocarku-s-ditetem.html>>.

⁶² BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-17] Dostupné z <<http://www.blesek.cz/clanek/zpravy-novinky-domaci/122805/rozarka-2-se-pocurala-tak-ji-zmlatil-k-smrti.html>>.

⁶³ BLESK, 2010, roč. 19, č. 61, s. 6.

⁶⁴ BLESK, 2010, roč. 19, č. 72, s. 7.

Dále například: *Manžel jí zabil dceru, rodiče ji zavrhli.*(titulek), *Muž (30) ubil miminko, protože plakalo. Žena (20) prý tomu klidně přihlížela!* (nadtitulek), *Jak zemřela Kristýnka.* (meztitulek), *Anna: Zasloužím si vězení.* (meztitulek).⁶⁵ Titulek je psán bíle na černém podkladu, pouze zájmeno *jí* je na podkladu červeném, který odkazuje k fotografii zhroucené matky oběti. Nadtitulek je napsán bílými písmeny na červeném podkladu. První meztitulek je psán bíle na černém podkladu, druhý rovněž bíle na červeném podkladu.

Podobně: *Tímhle autem ji zabil a drze jezdil dál.*(titulek), *Smetl manžele ze silnice. Soud mu zakázal řízení.* (nadtitulek).⁶⁶ Titulek je napsán bílou barvou na černém podkladu, písmena však nejsou plně vyplněna barvou. Opět je zde zájmeno *ji* na červeném podkladu s odkazem na fotografii oběti. Nadtitulek je červenou barvou na černém podkladu.

Pokud se zaměříme na internetové zpravodajství bulvárního deníku Blesk, zjistíme, že grafická podoba titulků se nemění. Pro všechny typy zpráv jsou stejné – černé písmo stejné velikosti na bílém podkladu. Např.: *Chtěl po ní sex, zabodla do něj nůž*⁶⁷ nebo *Mrtvý chlapec stále nemá jméno.*⁶⁸

Dnešní tisk vyžaduje, aby základem titulku bylo sloveso v aktivním tvaru a aby titulek obsahoval jednoznačný podmět. Je tak pojmenován aktér události a drama. Rozdíl v titulcích najdeme u seriózního a bulvárního tisku. Titulky bulváru bývají kratší, expresivnější, tisknou se obvykle větším písmem a často se v nich vyskytují vykřičníky, popř. otazníky.

Internetové titulky týkající se vraždy, smrti, zabití jsou psány na většině zkoumaných serverů černým písmem. Server Novinky.cz obsahuje články s černými titulky, ale s červenými písmeny v prvním odstavci,⁶⁹ popřípadě je první odstavec vyznačen tučně stejně jako titulek.⁷⁰ Většina z uvedených serverů obsahuje na konci článku odkazy k souvisejícím článkům, jedná se o články s podobným tématem či o články, které se

⁶⁵ BLESK, 2010, roč. 19, č. 73, s. 7.

⁶⁶ BLESK, 2010, roč. 19, č. 65, s. 4.

⁶⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010- 04-08] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/134130/chtel-po-ni-sex-zabodla-do-nej-nuz.html>>.

⁶⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010- 04-08] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/133948/mrtvy-chlapec-stale-nema-jmeno.html>>.

⁶⁹ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2010- 04-08] Dostupné z <<http://www.novinky.cz/krimi/196775-mladik-ubil-nejlepsiho-kamarada-aby-se-zmocnil-hermi-konzole-a-her.html>>.

⁷⁰ LIDOVKY.CZ [online]. [cit. 2010- 04-08] Dostupné z <http://www.lidovky.cz/v-jizerskych-horach-umrzla-zena-200-metru-od-chaty-f6g-/ln_domov.asp?c=A100406_151831_ln_domov_pks>.

vztahují k dané kauze. Na konci internetové zprávy najdeme diskusi k danému článku. Zpráva často obsahuje fotografii, popř. video.

V seriózním tisku jsou většinou titulky graficky jednodušší než v bulvárním tisku. Jsou obvykle černé na světlém podkladu bez dalších úprav. Takové titulky najdeme v MF Dnes, Právu i Lidových novinách.

Bulvární titulky jsou většinou velké, do očí bijící. Slovo smrt se v nich objevuje velmi často. Autoři většiny článků se nesnaží o zjemnělý prostředek pojmenování úmrtí, o tzv. eufemismus. Používají slovesa jako *zabil*, *ubil*, *zavraždil*, *zemřel*. Např.: *Slovenský hokejista Ladislav Ščurko. Řekl, jak zavraždil rozhodčího.*⁷¹ Nebo: *Zabil své tři spolujezdce, dostal 8 let za mřížemi!*⁷² V současném bulvárním tisku dávají autoři tedy spíše přednost přímému pojmenování úmrtí. Velmi často se v titulku kromě informace o zabití někoho někým, vyskytuje i zpráva o důvodu zabití s důrazem vyvolat ve čtenáři šok. Např.: *Ubil kamaráda kvůli počítačovým hrám.*⁷³; *Otec ubil dcerku, vadil mu její pláč.*⁷⁴; *Dva policisty obviní. On umíral, nepustili k němu doktora.*⁷⁵ V posledních dvou případech je navíc patrné vyjádření kauzálních vztahů juxtapozicí. Opakovaně se v titulcích objevuje informace o tom, jaký trest si za čin viník vysloužil, např. *Za utopení novorozeněte 12 let vězení*⁷⁶; *Zabil družku, odsedí si 13, 5 roku*⁷⁷; *Vrah důchodkyně má jít na 11 let za mříže.*⁷⁸

Často má titulek bulváru místo oznamovací tečky vykřičník, který klade důraz na výpověď, např.: *Strašné podezření: Otec ubil dvouměsíční dítě!*⁷⁹; *Matka v Olomouci zavraždila dceru při plném vědomí!*⁸⁰; *Matka (ř31) vyhodila dceru (ř6) z 13. patra!*⁸¹ V seriózních novinách vykřičník najdeme jen stěží. V bulvárních denících se v titulcích objevují kromě vykřičníků i otazníky na konci věty, které mohou čtenáře směřovat

⁷¹ BLESK, 2010, roč. 19, č. 60, s. 17.

⁷² BLESK, 2010, roč. 19, č. 78, s. 6.

⁷³ BLESK, 2010, roč. 19, č. 81, s. 4.

⁷⁴ BLESK, 2010, roč. 19, č. 72, s. 7.

⁷⁵ BLESK, 2010, roč. 19, č. 61, s. 6.

⁷⁶ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 175, s. 7.

⁷⁷ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 162, s. 7.

⁷⁸ PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=39596>>.

⁷⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-09] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/133740/strasne-podezreni-otec-ubil-dvoumesicni-dite.html>>.

⁸⁰ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-09] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/132934/matka-v-olomouci-zavrazdila-dceru-pri-plnem-vedomi.html>>.

⁸¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-09] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/131130/matka-31-vyhodila-dceru-6-z-13-patra.html>>.

k hledání odpovědi, čímž poutají pozornost k samotnému článku. Jen zřídka dostáváme jasnou odpověď. Otázky pouze uvádějí určité téma, které je zachyceno v článku z různých hledisek. Pokud čtenáře otázka zaujme, musí si na ni zpravidla odpovědět sám po přečtení textu. V bulvárních denících se nejčastěji setkáváme s otázkami zjišťovacími. Např.: *Smrtící střely jako pomsta za zmlácení?*⁸²; *Matka vylákala dceru na balkon a pak shodila?*⁸³; *Miša je 2 roky bez mámy. Opravdu musela umřít?*⁸⁴; *Dvojnásobná smrt: Pomsta exmanželovi?*⁸⁵; *Matka (20) odhodila novorozeně do smetí: Vražda?!*⁸⁶ aj. Méně se vyskytují titulky, které kladou otázku a zároveň na ni odpovídají. Odpověď následuje bezprostředně za otázkou a může mít podobu výpovědi větné i nevětné. Např.: *Co se dělo ve Vodičkově ulici? Dusili, řezali, pálili.*⁸⁷

Kromě již zmíněného otazníku a vykřičníku je velmi častým znakem užívaným v současném denním tisku dvojtečka. Její výskyt se neomezuje pouze na oddělení uvozovací části věty u přímé řeči, ale setkáme se s ní i v jiných případech. Může například oddělovat místo děje popisované události, např.: *Neštěstí na horách: Chlapce (†13) zabil sníh!*⁸⁸ V některých případech dvojtečka supluje tečku nebo čárku a odděluje dva větné či nevětné celky, např.: *Požár v Brně má 4 oběti: Chlapec (†6) zemřel v nemocnici.*⁸⁹ Dvojtečka v novinových titulcích tedy často supluje zavedená interpunkční znaménka a stává se grafickým poutačem pozornosti.

Nejčastější gramatickou formou výpovědi v novinových titulcích obecně je výpověď větná, tzn. taková věta, ve které je obsaženo sloveso v určitém tvaru. Nejrozšířenějším typem větné stavby je věta jednoduchá, ta kromě základní skladební dvojice obsahuje i další rozvíjející větné členy a jsou v ní obsazeny všechny pozice, jež vyžaduje valence

⁸² BLESK, 2010, roč. 19, č. 77, s. 9.

⁸³ BLESK, 2010, roč. 19, č. 58, s. 5.

⁸⁴ BLESK, 2010, roč. 19, č. 71, s. 8.

⁸⁵ BLESK, 2010, roč. 19, č. 48, s. 7.

⁸⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010- 04-09] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/133609/matka-20-odhodila-novorozene-do-smeti-vrazda.html>>.

⁸⁷ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010- 04-12] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/24720/co-se-delo-ve-vodicckove-ulici?-dusili,-rezali-a-palili>>.

⁸⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010- 04-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/131182/nestesti-na-horach-chlapce-13-zabil-snih.html>>.

⁸⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010- 04-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/128951/pozar-v-brne-ma-4-obeti-chlapec-6-zemrel-v-nemocnici.html>>.

slovesa. Např.: *Proud zabil řidiče v kabině*.⁹⁰; *Chlapce (†12) zabil plyn do zapalovače*⁹¹; *Důchodkyně vyskočila ze 7. patra domu*⁹²; *Lupič zastřelil svého bývalého učitele*⁹³ aj.

Dále se v bulvárním tisku objevují i složitější větné celky, více jich však najdeme v seriózním tisku. Souvětí nacházíme také dost často v podtitulcích nebo nadtitulcích. Např.: *Manžel (32) ubodal ženu (†33), tělo našly její tři malé děti*.⁹⁴; *Při odklizení sněhu spadl ze střechy a zabil se*⁹⁵; *Zabil přítele pro peníze, s odvoláním neuspěl*⁹⁶ aj.

Titulek nebo podtitulek mohou tvořit také dvě výpovědi, mezi nimiž bývá vztah textové návaznosti. Následující věta nebo větný ekvivalent zpravidla upřesňuje skutečnosti z předcházející části titulku, např.: *Omylem přejela syna a dceru! Chlapec zemřel!*⁹⁷; *Proud zabil mladíka. Cestoval na střeše vlaku!*⁹⁸; *Američanka zabila těhotnou, aby získala dítě. Daleko neutekla*⁹⁹ aj.

Zřídka mají některé novinové titulky podobu větného ekvivalentu, to znamená, že nemají ve svém základu určitý tvar slovesný. Tyto nevětné výpovědi mají charakter nadpisu, např.: *Smrtící koktejl*¹⁰⁰; *Zásah proudem: mrtvý a zraněný*¹⁰¹; *Smrt pod koly stroje*.¹⁰² aj.

Publicisté používají i titulky, ve kterých je patrná parcelace výpovědi. „*Osamostatněné větné členy si zachovávají konstrukční i sémantické vlastnosti příslušných větných členů, nejsou samostatnými výpověďmi. Parcelace je výpovědní modifikace věty.*“¹⁰³ Jedná se tedy o větné členy, které jsou vyděleny z věty a umístěny až za ni, přičemž si zachovávají sémantické a konstrukční vlastnosti větných členů. V novinových

⁹⁰ BLESK, 2009, r. 18, č. 172, s. 5.

⁹¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/132082/chlapce-12-zabil-plyn-do-zapalovace.html>>.

⁹² BLESK, 2009, r. 18, č. 160, s. 7.

⁹³ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 171, s. 5.

⁹⁴ BLESK, 2009, r. 18, č. 168, s. 5.

⁹⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/130747/pri-odklizeni-snehu-spadl-ze-strechy-a-zabil-se.html>>.

⁹⁶ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 168, s. 5.

⁹⁷ BLESK, 2009, r. 18, č. 158, s. 7.

⁹⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/131230/proud-zabil-mladika-cestoval-na-strese-vlak.html>>.

⁹⁹ MF DNES, 2009, r. XX, č. 177, s. 17.

¹⁰⁰ BLESK, 2009, r. 18, č. 163, s. 5.

¹⁰¹ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 171, s. 5.

¹⁰² PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=598674>>.

¹⁰³ ČECHOVÁ, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996, s. 260.

titulcích slouží parcelace jako prostředek k upoutání pozornosti. Vytržení výrazu z ustáleného větného pořádku a jeho přesun za větu zaměřuje pozornost čtenáře na titulek, např.: *Selhalo srdce. I záchranáři.*¹⁰⁴

V titulcích jsou někdy vypouštěny některé z větných členů, které nacházíme až v samotném textu. Takovýmto elidovaným členem může být např. agens: *Zabil sebe, ženu i vnučku*¹⁰⁵; *Chtěl přeplavat jezero, utopil se*¹⁰⁶; *Narazil do sloupku a zemřel*¹⁰⁷; *Zabil družku, odsedí si 13,5 roku*¹⁰⁸; *Zabil přítele pro peníze, s odvoláním neuspěl*¹⁰⁹ aj. V bulvárním tisku je tento podmět často prozrazen díky fotografií, ke které směřuje šipka od slovesa.

Elipsu přísudku dokládají následující titulky: *Prasečí chřipka: 11 mrtvých za týden*¹¹⁰, *Zásah proudem: mrtvý a zraněný*¹¹¹; *Dva mrtví v Beskydech.*¹¹² Velmi často se elipsa přísudku objevuje v nadtitulku, např. *Druhá oběť těžby uhlí v regionu (nadtitulek) Horník zemřel kilometr pod zemí (titulek)*¹¹³; *Tragická nehoda u Přeštic (nadtitulek) Zabil sebe, ženu i vnučku*¹¹⁴ aj.

Publicisté zaměřují čtenářovu pozornost na určité téma pomocí slovosledu. Slovo, které chtějí zdůraznit, kladou na konec věty do pozice s větným důrazem. Např.: *Po nárazu do stromu zemřela holčička (2)*¹¹⁵; tedy důležité je, že zemřela dvouletá holčička, ačkoli z hlediska aktuálního členění je rématem příčina smrti. Nebo *Manžel (32) ubodal ženu (†33), tělo našly její tři malé děti*¹¹⁶; zde je podstatné, že tělo ženy našly její tři děti. Občas je také kladen větný důraz na přísudek, resp. sloveso, které je umístěno na konci titulku,

¹⁰⁴ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=621349>>.

¹⁰⁵ BLESK, 2009, r. 18, č. 166, s. 5.

¹⁰⁶ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 177, s. 7.

¹⁰⁷ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 172, s. 9.

¹⁰⁸ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 162, s. 7.

¹⁰⁹ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 168, s. 5.

¹¹⁰ BLESK [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-praseci-chripka/129843/praseci-chripka-11-mrtvych-za-tyden.html>>.

¹¹¹ PRÁVO, 2009, r. 19, č. 171, s. 5.

¹¹² PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=36907>>.

¹¹³ BLESK, 2009, r. 18, č. 165, s. 4.

¹¹⁴ BLESK, 2009, r. 18, č. 166, s. 5.

¹¹⁵ BLESK, 2009, r. 18, č. 163, s. 6.

¹¹⁶ BLESK, 2009, r. 18, č. 168, s. 5.

např. *Pacienta v nemocnici nikdo nezavraždil*¹¹⁷; *Opilý cestující přítomný u smrti řidiče promluvil*¹¹⁸ aj.

V novinách je zřídka užíváno i apoziopese. Jedná se o „akustické či myšlenkové přerušení konstrukce či věty a odmlčení se“¹¹⁹. Vynechanou součástí výpovědi je čtenář schopen doplnit sám, pokud se jedná o obecně známou skutečnost nebo apoziopézí autor článku upozorňuje na pokračování výpovědi v samotném článku či pokračování titulku. Funkcí apoziopese je zatraktivnit článek. Např.: *Policisté objasnili surovou vraždu v gangu vykradačů bankomatů (nadtitulek) Spolu loupili, pak....Žák zastřelil svého kantora*¹²⁰ aj.

¹¹⁷ PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=455852>>.

¹¹⁸ IDNES.CZ [online]. [cit. 2010-04-14] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=759899>>.

¹¹⁹ ČERMÁK, J.: *Jazyk a jazykověda*. Praha: Pražská imaginace, 1997, s. 308.

¹²⁰ BLESK, 2009, r. 18, č. 171, s. 5.

6. Role sledovaných lexémů při popisu pachatele

Pro novináře zpracovávající texty o vraždě či zabití je důležité dodržovat presumpci nevinu, tedy rozlišovat u obviněného mezi podezřením a prokázanou vinou. Velmi citlivě musí redaktoři zpracovávat texty o mladistvých, tj. o osobách mladších osmnácti let. V novinách tak najdeme spojení *mladý vrah*¹²¹, z článku se poté dozvídáme, že se jedná o *sedmnáctiletého mladíka*¹²², podobně *patnáctiletý mladík*¹²³, řidčeji se objevuje spojení *nezletilý chlapec*¹²⁴, někdy je uvedeno bydliště mladého vraha, např. *mladý muž ze Zlína*¹²⁵; *mladý vrah ze soudní vesnice*.¹²⁶ Pokud tedy čin spáchá osoba mladistvá, novinář nesmí zveřejnit fotografie, jména, příjmení a další údaje, které by vedly k její identifikaci. Jména obviněných a obžalovaných uvádějí pouze v případě, je-li to ve veřejném zájmu, nebo v případě, že jméno dotčeného je všeobecně známé, bylo již publikováno v médiích a nehrozí tak, že zveřejnění jména bude mít negativní dopad na dotčeného či jeho příbuzné. Redakce neidentifikují v člancích příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich výslovného souhlasu. Můžeme se tak setkat se zprávou, ve které je uvedené celé jméno vraha, např. *Vrah Stanislav Kotrbatý...*¹²⁷ Popřípadě s křestním jménem a počátečním písmenem příjmení *Marek F.*¹²⁸ nebo spolu s uvedeným věkem a místem bydliště *osmadvacetiletý Marek F. z Hřivínova Újezdu*.¹²⁹

Nejčastější označení viníka je *vrah*, *pachatel*, *obžalovaný*, méně pak *deviant*, *delikvent*, *útočník*, *recidivista*, *sadista*. Substantivum *vrah* je v mnoha případech spojováno s konkrétní osobou, kdežto substantivum *pachatel* se v tisku objevuje spíše, pokud je vrah neznámý, např. *dosud neznámý pachatel*¹³⁰; *na sídlišti v Šumperku se střelelo, pachatel policii uniká*.¹³¹ Více se slova *pachatel* užívá ve spojitosti s majetkovou trestnou činností či

¹²¹ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=657680>>.

¹²² MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=657680>>.

¹²³ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=553142>>.

¹²⁴ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=204784>>.

¹²⁵ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=275463>>.

¹²⁶ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=455974>>.

¹²⁷ AHA [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/40190/ubodal-druzku>>.

¹²⁸ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=470287>>.

¹²⁹ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=470287>>.

¹³⁰ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=352932>>.

¹³¹ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=772747>>.

vandalismem, *neznámý pachatel poškodil v sobotu v noci čtyři auta v Šumperku*¹³²; *neznámý pachatel se vloupal v minulých dnech do dvora výměňkové stanice.*¹³³

Pokud zpráva obsahuje informace o udělení výše trestu, novináři používají pro vraha termín *obžalovaný*, jednak v podobě substantiva, např. *obžalovaný tvrdí, že nevráždil, že to byl kamarád*¹³⁴; *poznatky, které máme, vedou k tomu, že obžalovaný vzal plačící dítě k sobě na postel a položil na něj polštář*¹³⁵; *třiatřicetiletému krajanovi prosekl obžalovaný několikrát hlavu*¹³⁶; *naopak obžalovaný svou verzi přizpůsoboval novým důkazům*¹³⁷; *obžalovaný krátce poté, co začalo odůvodňování rozsudku, slovně napadl předsedu senátu Aleše Koláře*¹³⁸ nebo jako adjektivum *inkriminovaný den zůstal obžalovaný muž doma se dvěma malými dětmi své přítelkyně*. Důvod použití termínu *obžalovaný* je prostý, v našem právním řádu platí tzv. *presumpce nevinny*.¹³⁹

Termín *deviant* je spíše spojován s adjektivem *sexuální* a nejvíce ho najdeme ve zprávách týkajících se znásilnění či zneužití, ne vždy končících smrtí. *Deviant chlapce vylákal na ubytovnu, kde jej znásilnil. Poté mu slíbil, že ho odvede domů, namísto toho s ním šel do lesa, kde jej uškrtil.*¹⁴⁰; *Pěťadvacetiletý deviant ubil bezdomovkyni na nádraží v Nezamyslicích, dostal výjimečný trest,*¹⁴¹ ve zprávě se dále dozvídáme, že pachatel trpící *sexuální úchylkou obětí nejen zabil, ale i znásilnil*.

Delikvent je *pachatel deliktu, provinilec, každý, kdo spáchá trestný čin,*¹⁴² může jím být nejen deviant, ale i lupič, nájemný vrah. Je jím každý, kdo je stíhán za spáchání nějakého trestného činu. V tisku se označení *delikvent* ve spojitosti s vraždou či smrtí vyskytuje velmi zřídka, např. *Čtyřiatřicetiletý Blokeš, známý delikvent a zloděj.*¹⁴³ Novináři

¹³² MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=860805>>.

¹³³ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=64556>>.

¹³⁴ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=669826>>.

¹³⁵ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=47729>>.

¹³⁶ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=192302>>.

¹³⁷ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=546642>>.

¹³⁸ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=230388>>.

¹³⁹ Presumpce nevinny je princip, podle kterého je na účastníka trestně-právního řízení v různých fázích řízení (podezřelého, obviněného, obžalovaného) nahlíženo jako na nevinného, dokud není pravomocným rozsudkem soudu rozhodnuto o opaku.

¹⁴⁰ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=572612>>.

¹⁴¹ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=989132>>.

¹⁴² SLOVNIK-CIZICH-SLOV.ABZ.CZ [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/delikvent>>.

¹⁴³ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=341564>>.

tohoto termínu užívají zejména u pachatele, který má na svědomí kromě vraždy i jiné trestné činy.

Slovem *útočník* je v novinách označena osoba, která oběť z nějakého důvodu napadla, pokusila se ji znásilnit, oloupit či zabít, ale oběť tento útok přežila, např. *Agresivní útočník vyhodil ženu z tramvaje. Lékaři jí museli zašít roztržené koleno*¹⁴⁴; *Agresivní útočník nejprve zbil svého o pět let staršího známého, o chvíli později na vlakovém nádraží napadl stejně starou ženu*.¹⁴⁵ Zřídka se o viníkovi novináři zmiňují jako o *sadistovi*, např. *agresivní sadista z Komárova zůstane do smrti ve vězení*¹⁴⁶; *Sadista zabil muže a jeho dívku znásilnil. Má doživotí*¹⁴⁷; *Jedná se o nebezpečného recidivistu a sadistu*.¹⁴⁸ Vždy se tak jedná o násilný čin, který je považován za obzvláště brutální.

Shodný atribut je nejběžnějším prostředkem pro charakterizaci vraha. Jedná se o „výrazný syntaktický prostředek stylové aktivizace, aktualizace. Jde o specifický atribut publicistický. Lze jej chápat i jako prostředek kondenzace vyjádření a představuje implicitnost. Při rychlém sledu informací, které musí žurnalistika v co nejkratší době zprostředkovat, dávají mu žurnalisté přednost pro jeho jednoduchost, stručnost a přímost. To jsou nesporné přednosti ve srovnání s možností uvedenou sémantiku sdělení vyjádřit stylizací širší, opisem, užitím vedlejších vět, popř. užitím neshodného atributu explicitního (vyjádřeného pády prostými nebo předložkovými).¹⁴⁹ Např.: *Před soudem včera stanul bestiální vrah a násilník Radim Odehnal (40)*¹⁵⁰; *nájemný vrah*¹⁵¹; *brutální vrah*.¹⁵² Pro označení několikanásobného vraha se vžilo pojmenování *masový vrah*, př. „*Našel masového vraha*“¹⁵³; *sadistický vrah*¹⁵⁴ nebo se označuje podle počtu vražd, např. *dvojnásobný vrah*.¹⁵⁵ Přívlastky *bestiální* či *brutální* se používají zejména pro označení

¹⁴⁴ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=307338>>.

¹⁴⁵ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=956463>>.

¹⁴⁶ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=36937>>.

¹⁴⁷ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=727337>>.

¹⁴⁸ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=727337>>.

¹⁴⁹ ČECHOVÁ, M. a kol. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 219–220

¹⁵⁰ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/42688/znasilnoval-zenu,-jejeho-pritele-ugriloval>>.

¹⁵¹ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=60711>>.

¹⁵² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <[http://ahaonline.cz/cz/z-domova/29898/roman-postl-\(†39\):-brutalni-vrah-zemrel!-to-je-on!-zabil-pet-lidi!->](http://ahaonline.cz/cz/z-domova/29898/roman-postl-(†39):-brutalni-vrah-zemrel!-to-je-on!-zabil-pet-lidi!->)>.

¹⁵³ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/42815/dvanact-let-hledal-tatu:-nasel-masoveho-vraha!>>>.

¹⁵⁴ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=971676>>.

¹⁵⁵ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=704403>>.

vraha dětí. Občas se setkáme se specifickým označením vraha, přezdívkou, např. *libánkový vrah*¹⁵⁶, kterého novináři pojmenovali podle toho, že zabil svou manželku na svatební cestě. Podobně již vžitě spojení *heparinový vrah*¹⁵⁷, jenž coby zdravotník v nemocnici podával pacientům ve velkém množství heparin, lék na ředění krve, a tím je zabil. Vrah je někdy pojmenován pomocí přívlastku neshodného, kdy tento přívlastek odkazuje na oběť činu. Nejčastěji se tak děje u vrahů dětí. Např. *vrah malé Barunky*¹⁵⁸, *vraha holčičky*¹⁵⁹, *vrah Jakuba (†9)*¹⁶⁰, *vrah školačky*¹⁶¹, může se jednat i o vraha dospělé osoby: *vrah Romany Schuppanové (†20)*¹⁶². Zejména v bulvárním deníku a v souvislosti s násilným činem na dětech se setkáme s označením vraha lexémem s expresivním příznakem, např.: *bestie*¹⁶³, *vrah-žhář*¹⁶⁴, *zrůda Antonín Novák*¹⁶⁵, *pedofilní zrůda*¹⁶⁶, *vraždící bestie*¹⁶⁷, *lidské bestie*.¹⁶⁸

Velmi často se uvádí příbuzenský vztah vraha k oběti, který více umocní brutalitu činu. Čtenář si uvědomí, že násilný čin se může stát i v okruhu blízké rodiny. Např.: *Středočeský krajský soud začal tento týden řešit případ brutální vraždy ženy (29), kterou měl podle obžaloby polít benzínem a zaživa upálit její manžel Martin Vondrák (30)*¹⁶⁹; *Marek Smejkal (19) stráví 18 let ve vězení za vraždu sousedky a pokus o vraždu své bývalé*

¹⁵⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/43088/vrah-male-barunky-se-vraci>>.

¹⁵⁷ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=136608>>.

¹⁵⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky/146168/libankoveho-vraha-usvedcily-kamery-ale-byl-propusten-na-kauci.html>>.

¹⁵⁹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/40874/misto-zavrazdeni-dvoulete-holcicky>>.

¹⁶⁰ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <[http://ahaonline.cz/cz/z-domova/33230/vrah-jakuba-\(†9\)-pred-soud-v-unoru!](http://ahaonline.cz/cz/z-domova/33230/vrah-jakuba-(†9)-pred-soud-v-unoru!)>.

¹⁶¹ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=38585>>.

¹⁶² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <[http://ahaonline.cz/cz/z-domova/36533/vrah-romany-schuppanove-\(†20\)---za-ubodani-byvale-lasky-15-let!](http://ahaonline.cz/cz/z-domova/36533/vrah-romany-schuppanove-(†20)---za-ubodani-byvale-lasky-15-let!)>.

¹⁶³ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/29104/bestie-staskova:-honzika-touzila-zabit-uz-davno!>>.

¹⁶⁴ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/44627/chytili-vraha-zhare!-inspirovaly-ho-detektivky!-na-policisty-se-sekyrou!>>.

¹⁶⁵ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/28418/zruda-antonin-novak---nez-jakoubka-znasilnil-a-zabil,-pustil-mu-mrazika!>>.

¹⁶⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <[http://ahaonline.cz/cz/z-domova/27597/kubika-\(†9\)-udusil!](http://ahaonline.cz/cz/z-domova/27597/kubika-(†9)-udusil!)>.

¹⁶⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/145245/ubiti-batolete-v-britanii-dozivoti-u-nas-16-let.html>>.

¹⁶⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/15645/zabijeli-kvuli-pedofilnimu-sexu.html>>.

¹⁶⁹ PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=834957>>.

příteřkyne¹⁷⁰; Shrien Dewani nechal podle všech dostupných důkazů zabít svou manželku Anni 13. listopadu loňského roku v Kapském městě, kde byl pár na lůbánkách.¹⁷¹

Novináři se také někdy obracejí na známé či příbuzné viníků. Zajímají se o to, zda si mysleli, že je jejich známý takového činu schopen. „Vůbec bych to do něj neřekl. Pracoval s námi sice krátce, ale nejevil se jako nějaký kruřas. Ani nebyl nervově labilní. Jsem z toho v šoku,“ řekl Blesku spolupracovník střílejšího muže.¹⁷², popř. příbuzní viníkovi něco vzkazují: Babička jeho dítěte svému synovi (vrahovi) do vazby vzkazuje: „I když mě lidi nenávidí, mám tě stále ráda. Ale neodpustím ti to a nechci tě už nikdy vidět. Vytrp si, co musíš!“ Pravdu o smrti vnučky se dozvěděla až z deníku Blesk, kdy už byl její syn ve vazbě. „Nemůžu pochopit, proč to udělal. Musel to být zkrat. Malé děti miloval. Dovedu si ale představit, jak se rozčílil, když Týnečka brečela i o půlnoci, kdy už chtěl spát a navíc neměl co kouřit,“ přiznává žena.¹⁷³ Popřípadě: „Jsme z toho zničení, Pavel byl moc prima chlap, měli jsme ho moc rádi. Je to šilená tragédie,“ řekla Aha! jedna z hereček, která se zprávu dozvěděla přímo na jevišti.¹⁷⁴

Často o vrahovi vypovídá soused nebo příbuzný oběti, popř. někdo, kdo jej naposledy viděl. Např. „Znám ji přes dvacet let, drogy určitě nebrala. O děti se starala dobře a i rodina žila spokojeně. Během těhotenství jsem ji vídal pravidelně a na obě děti se moc těšila. Je to pro nás všechny šok,“ řekl Aha! soused Ladislav Turek, který stejně jako ostatní obyvatelé domu položil u vchodu do domu za mrtvé sourozence květinu.¹⁷⁵; Co řekl Blesku bratr zabitě: „Není pravda, že by byl hodný, jak se někde prezentovalo. Je to grázl. On jí ubliřoval, ale ona nám to nikdy neřekla. Hodně si vymýšlel, takže jsme často nevěděli, co je pravda a co lež. Jsem přesvědčený o tom, že když spolu žili v Aši, tak jí ubliřoval. Jak? Jestli ji mlátil, nebo týral fyzicky či psychicky? Tak to vám nepovím. Vím ale, že jí ubliřoval. Maminka teď spí, je z toho celá rozrušená. Prosím, odejděte, než se

¹⁷⁰ PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=771358>>.

¹⁷¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-16] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky/147733/vime-proc-zavrazdil-svou-nevestu-tvrdi-police.html>>.

¹⁷² BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/134021/smrtici-strely-jako-pomsta-za-zmlaceni.html>>.

¹⁷³ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/video-video/134275/matka-vraha-kristynky-syna-uz-nechci-nikdy-videt.html>>.

¹⁷⁴ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/44839/dvojnásobna-vražda-v-cinzaku---zastrelil-manzele-pomateny-syn?>>>.

¹⁷⁵ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <[http://ahaonline.cz/cz/z-domova/12155/matka-zabila-dceru-\(†1\)-a-syna-\(†3\)---domem-obchazi-hruza>](http://ahaonline.cz/cz/z-domova/12155/matka-zabila-dceru-(†1)-a-syna-(†3)---domem-obchazi-hruza>)>.

vzbudí...“¹⁷⁶; „Pořád doufala, že se z toho dostane, byla ale trochu praštěná, asi bezdomovkyně. A teď mu prostě vytáhla kanylu,“ Blesku se podařilo zjistit od jedné pracovnice z žižkovské nemocnice.“¹⁷⁷; „Na vraha vůbec nevypadal! Byl sice trochu namyšlený, ale celkem společenský, pohodový chlap, chodil s námi na pivo. O vlastní Klárku se staral parádně. I jiné děti tady z vesnice měl rád. A ony jeho. Musel to být nějaký jeho zkrat, jinak si to nedokážu vysvětlit,“ říká pan Josef.¹⁷⁸; nebo výpověď barmanky, která vraha s obětí viděla naposledy: „Znám ho jako normálního chlapíka, žádný rváč. Ani tady se nehádali. Já s nimi debaty nevedla. Zaslechla jsem jen, že se bavili o práci a známých, prostě chlapské řeči u piva,“ vzpomínala barmanka.¹⁷⁹; „Chtěl po nás peníze. Odbyli jsme ho a on vešel do obchodu. Jsem v šoku. Mohlo se to stát mně i komukoli jinému. Je to známý pobuda, který tady v centru opakovaně otravuje lidi, vulgárně pořvává. Ale asi nikdo by nečekal, že někoho zabije. S tím pánem z ochranky jsme se znali. Byl to nekonfliktní, perfektní člověk,“ vyličil Lubomír Nejedlý, který stráží parkoviště u Billy.¹⁸⁰

Hlavně v seriózním tisku se setkáváme s články, ve kterých je uveden názor odborníka, většinou psychologa, policisty, soudce. Názor policisty: „Měla snahu mrtvému pomoci. Neutíkala, nezastírala své jednání, spolupracovala. Byla ve velmi špatném psychickém stavu,“ dodala Zoulová s tím, že další informace objasní až nařízená soudní pitva.¹⁸¹ Zoulová je mluvčí policie. Nebo názor lékařky na vraha: „Je to pohádkář, často si vymýšlel, aby byl před lidmi zajímavý,“ řekla lékařka.¹⁸² Názor psychologa: Podle psychologů je to agresivní člověk, který má odpor vůči autoritám. Proto nelze vyloučit, že by se podobného trestného činu mohl dopustit znovu. V minulosti se dvakrát pokusil o sebevraždu. Znalci si však myslí, že pouze demonstrativně.¹⁸³

¹⁷⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-02] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/139261/bratr-mrtve-ten-grazl-me-sestre-ublizoval-uz-drive.html>>.

¹⁷⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/131412/drama-v-nemocnici-zena-zavrazdila-pacienta-55.html>>.

¹⁷⁸ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/40874/misto-zavrazdeni-dvoulete-holcicky>>.

¹⁷⁹ AHA [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/2130/ubodal-rybare-pod-stromem!>>.

¹⁸⁰ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=367824>>.

¹⁸¹ BLESK [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/134130/chtel-po-ni-sex-zabodla-do-nej-nuz.html>>.

¹⁸² AHA [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://ahaonline.cz/cz/z-domova/40821/lekarka-o-vrahovi:-je-to-pohadkar!>>.

¹⁸³ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=709758>>.

V seriózním tisku se vyskytují kromě odborníků i průkaznější svědci než v tisku bulvárním. Výpovědi svědků se týkají zejména činu, který byl spáchán. Vrah je méně popisován sousedy či známými, ale více odborníky, resp. kriminalisty, psychology. I ti však mluví spíše o spáchaném činu, než o charakterových vlastnostech pachatele.

Ve zprávě bývá někdy uveden i rozhovor s viníkem. Viníci reagují různě, někteří svému jednání nerozumí: „*Nevím, co jsem to udělal. Popadl jsem sošku, přešel do vedlejší místnosti a Lukáše několikrát zezadu udeřil do hlavy. Upadl na zem. Ani nevím, kolik těch ran bylo. Vůbec to nechápu,*“ vypověděl Mládek¹⁸⁴; jiní se cítí být nevinnými: „*Od začátku tvrdím, že jsem se vraždy nedopustil a cítím se nevinný*“¹⁸⁵. Někteří se k činu přiznají: „*Vím, čeho jsem se dopustil, vím, že jsem zastřelil člověka, i když jsem to nechtěl. Nejde to vrátit zpět, zklamal jsem svou rodinu, přátele. Byl bych hrozně rád, kdyby se to nestalo, pan Velíšek si to nezasloužil,*“ řekl Lubina.¹⁸⁶

Pachateli nejsou jen muži, existují i ženy vražedkyně. V tisku se objevují pojmenované hlavně jako *vražedkyně*, např. *vražedkyně se k činům hned přiznala*¹⁸⁷; *Pravděpodobná vražedkyně z nočního klubu Ivana Hrabcová je stále na útěku*.¹⁸⁸ Často se objevují kolokace *brutální vražedkyně*¹⁸⁹; *bezcitná vražedkyně*¹⁹⁰; *sériová vražedkyně*¹⁹¹, která spáchala osm vražd.

V novinách se kromě vražd tematizují dopravní nehody. Viník nehody bývá většinou znám. Novináři uveřejňují jeho iniciály, popř. křestní jméno s iniciálou příjmení a v závorce věk. Jeho fotografie není výjimkou. Příbuzní oběti či obětí jsou novináři často oslovovány s otázkou, co si o viníkovi myslí. Např. *Příbuzní obětí nehody u Panenského Týnce: Ať se viník smaží v pekle!*¹⁹², nebo „*Je bezcitný. Neprojevilo sebemenší lítost,*“

¹⁸⁴ BLESK.CZ [online]. [cit. 2010-04-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/134236/nejlepsiho-kamarada-zabil-kvuli-playstationu.html>>.

¹⁸⁵ MF DNES [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=447750>>.

¹⁸⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <[http://ahaonline.cz/cz/z-domova/4431/vrah-lubina-dostal-23-let!](http://ahaonline.cz/cz/z-domova/4431/vrah-lubina-dostal-23-let!>)>.

¹⁸⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky-zahranici/148307/zena-zastrelila-sve-dve-deti-za-drzost.html>>.

¹⁸⁸ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=84560>>.

¹⁸⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-osudy/143471/zabila-tehotnou-zenu-a-z-luna-ji-vzala-dite-dostala-dozi-voti.html>>.

¹⁹⁰ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/20240/bezcitna-vrazedkyně-dostala-12-let.html>>.

¹⁹¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/20884/osm-vrazd-a-smeje-se-nam-do-oci.html>>.

¹⁹² BLESK, 2009, r. 18, č. 162, s. 8.

*plakala maminka jedné z obětí*¹⁹³; *Zabil mi mámu, a ani ho pořádně nepotrestali, pláče Lucie.*¹⁹⁴ V bulvárním tisku najdeme i expresivní slova, např. *Řidič-ožrala dostal 4,5 roku.*¹⁹⁵

V některých událostech je viník zároveň obětí, např. *Autem zabila 5 lidí a sebe: Jela moc rychle!*¹⁹⁶; *Šestadvacetiletý řidič seatu, který prchal před policejní hlídkou, dostal ve vysoké rychlosti smyk a na kolejích v ulici 1. máje se srazil s protijedoucí tramvají. Na místě byl mrtev, nikdo z cestujících v tramvaji nebyl zraněn.*¹⁹⁷

¹⁹³ BLESK, 2010, r. 19, č. 78, s. 3.

¹⁹⁴ BLESK, 2010, r. 19, č. 84, s. 7.

¹⁹⁵ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/54617/ridic-ozrala-dostal-4-5-roku.html>>.

¹⁹⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-15] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148731/autem-zabila-5-lidi-a-sebe-jela-moc-rychle.html>>.

¹⁹⁷ PRÁVO [online]. [cit. 2010-04-16] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=132106>>.

7. Obraz oběti

Zákon 52/2009 Sb. upravuje uveřejnění informací o obětech trestného činu. Ze zákona plyne, že novináři nesmějí zveřejnit osobní údaje o oběti trestného násilného činu, pokud je mladší 18 let. Informace mohou média zveřejnit pouze se souhlasem zákonného zástupce, viz níže.

7.1 Zákon 52/2009 Sb., tzv. náhubkový zákon

V české legislativě upravující zveřejnění informací o oběti násilného trestného činu mladší 18 let platí, že „(2) nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin kuplířství nebo šíření pornografie nebo některý z trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti rodině a mládeži.“¹⁹⁸

(3) Zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 2, je zakázáno.

(4) Pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 2. Předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného.

(5) Zákaz zveřejnění informací uvedený v odstavcích 2 až 4 neplatí, a) umožňuje-li jejich zveřejnění tento zákon, b) je-li jejich zveřejnění nezbytné pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení, nebo c) k jejich zveřejnění dá poškozený předchozí písemný souhlas; je-li poškozený mladší 18 let nebo je zbaven způsobilosti k právním úkonům anebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, musí dát takový souhlas také jeho zákonný zástupce.

¹⁹⁸ CS.WIKISOURCE.ORG [online]. [cit. 2011-03-17] Dostupné z <http://cs.wikisource.org/wiki/Z%C3%A1kon_52/2009_Sb.>.

§ 8c Pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak, nikdo nesmí bez souhlasu osoby, které se takové informace týkají, zveřejnit informace o nařízení či provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 nebo informace z něj získané, údaje o telekomunikačním provozu zjištěné na základě příkazu podle § 88a, nebo informace získané sledováním osob a věcí podle § 158d odst. 2 a 3, umožňují-li zjištění totožnosti této osoby a nebyly-li použity jako důkaz v řízení před soudem.¹⁹⁹

7.2. Role sledovaných lexémů při popisu oběti

V novinových článcích je oběť nejčastěji pojmenována jako *oběť*, *mrtvý/mrtvá muž/žena*, *zavražděný/zavražděná muž/žena*, ale i *popravený/popravená*. Slovo *oběť* se užívá zejména pro účastníky tragické nehody, např. dopravní nehody, záplav, zemětřesení, požáru, epidemie aj. *Třicetiletý muž se stal na jižní Moravě první obětí chřipkové epidemie, která v této lokalitě naplno udeřila.*²⁰⁰; *První letošní oběť na Českolipsku si vyžádala dopravní nehoda, ke které došlo o víkend u Jablonného v Podještědí.*²⁰¹ V souvislosti s vraždou najdeme také několik případů: *V žaludku oběti jsme navíc našli také modrou barvu. Je zřejmé, že ji musel mrtvý muž vypít ještě v době, kdy žil, jak k tomu ale došlo, nevíme,“ dodal soudní znalec s tím, že s tak brutálním útokem se soudní lékaři neseškávají a že i popáleniny musely vzniknout ještě v době, kdy oběť útoku žila.*²⁰²; *Oběť vraždy ležela 8 let ve studni.*²⁰³

Většinou, pokud se nezná totožnost zavražděného nebo ji novináři z nějakého důvodu nezveřejní, užívá se spojení *mrtvý (muž)* nebo *mrtvá (žena)*. Například *Uvnitř ležel mrtvý muž neznámé totožnosti ve značném stadiu rozkladu.*²⁰⁴; *V Libni byl dopoledne nalezen mrtvý muž, nejspíš bezdomovec slovenské národnosti.*²⁰⁵; *Mrtvého našel řidič na konečné zastávce linky 22.*²⁰⁶; podobně v ženském rodě, *Mrtvá žena v poli: policie hledá svědky.*²⁰⁷

¹⁹⁹ CS.WIKISOURCE.ORG [online]. [cit. 2011-03-17] Dostupné z <http://cs.wikisource.org/wiki/Z%C3%A1kon_52/2009_Sb.>.

²⁰⁰ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=544109>>.

²⁰¹ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=101497>>.

²⁰² MF DNES [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=434368>>.

²⁰³ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=887203>>.

²⁰⁴ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=544079>>.

²⁰⁵ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=293926>>.

²⁰⁶ PRÁVO [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=120174>>.

²⁰⁷ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=610973>>.

Frekventovaným výrazem pro oběť násilného trestného činu, používaným v novinářském prostředí, je adjektivum *zavražděný/á*, *Zavražděný se prý snažil ovlivňovat novináře, aby psali ve prospěch exstarosty Žabovřesk Aleše Kvapila, obviněného z korupce*²⁰⁸; *Zavražděný muž byl 62letý hudebník a pedagog Pavel Malhocký, který externě pracoval pro Jihočeské divadlo.*²⁰⁹; *Zavražděný muž neměl podle soudu důvod, aby útočil jako první.*²¹⁰

Novináři u zavražděného uvádějí pohlaví a věk, obecně se tak zmiňují o *muži či ženě, dívce či chlapci*. Věk je napsán buď slovy (*osmnáctiletý*), popřípadě složenými číselnými výrazy (*18letý*), nebo uveden v závorce (18), popřípadě v závorce s křížkem, který značí dožití roky (*†18*). Tento znak se objevuje v bulvárním tisku. *Britský milionář Shrien Dewani (30) zastřelil svou manželku Anni (†28) na libánkách v Africe!*²¹¹

Oběti nehod jsou ve většině případů anonymní. Čtenář se tak dozvídá nanejvýš pohlaví a věk oběti. Novináři ve spojitosti s obětí nehody uvádějí substantivum *řidič, spolujezdec* nebo *chodec* podle toho, kdo je obětí. *Šestadvacetiletý chodec zemřel po střetu s nákladním automobilem na rychlostní komunikaci R35 při výjezdu z Olomouce směrem na Mohelnicí*²¹²; *Šestadvacetiletý řidič vjel na hlavní silnici, aniž by dal přednost projíždějícímu vozidlu. Jeho spolujezdec střet nepřežil.*²¹³; *Velorex se řítíl lesem a převrátil se. Řidič nepřežil, spolujezdec je zraněný.*²¹⁴; *Nehodu, při které ve větší rychlosti vrazil nejprve do stromu a potom skončil v potoce, nepřežil šestapadesátiletý řidič taxíku.*²¹⁵ Obecněji také píše o muži či ženě, popř. se specifikací jejich věku. *Jednapadesátiletý muž srážku nepřežil.*²¹⁶ Někdy je také uvedeno pohlaví a věk oběti, místo, odkud oběť pochází,

²⁰⁸ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=584118>>.

²⁰⁹ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=221813>>.

²¹⁰ MF DNES [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=272426>>.

²¹¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky/145589/krasna-milionarka-zavrazdil-ji-manzel.html>>.

²¹² LIDOVKY.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <http://www.lidovky.cz/na-rychlostni-silnici-sel-chodec-pro-smrt-flh-/ln_noviny.asp?c=A110131_000132_ln_noviny_sko&klic=241095&mes=110131_0>.

²¹³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <http://praha.idnes.cz/mladik-nedal-na-nymbursku-prednost-spolujezdec-za-to-zaplatal-zi-votem-1mt-/praha-zpravy.asp?c=A110303_214741_krimi_vel>.

²¹⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-07] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/velorex-se-ritil-lesem-a-prevratil-se-ridic-neprezil-spolujezdec-je-zraneny-177-/krimi.asp?c=A110221_195016_praha-zpravy_jba>.

²¹⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-07] Dostupné z <http://hradec.idnes.cz/ridic-taxiku-zemrel-pri-nehode-u-smiric-s-autem-skoncil-v-potoce-pwa-/hradec-zpravy.asp?c=A110208_151731_hradec-zpravy_meb>.

²¹⁶ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-07] Dostupné z <http://olomouc.idnes.cz/ridic-v-prerove-zabil-chodce-a-ujel-policie-hleda-bile-auto-bez-svetla-li4-/olomouc-zpravy.asp?c=A110225_091407_olomouc-zpravy_sot>.

*Poslední obětí je dvašedesátiletý muž z FrýdeckoMístecka*²¹⁷. Ale také se užívá křestní jméno, popř. křestního jména s iniciálou příjmení nebo celého jména, *Poprava Rudolfa S.: Pomozte policii najít vraha!*²¹⁸; *Poprava kulkou do hlavy Rudolfa Slavíka (†34) v noční tramvaji na konečné zastávce tramvaje číslo 22 v pražské Hostivaři je obestřena mnoha otazníky.*²¹⁹

Novináři při popisu oběti často uvádí povolání oběti. *Kriminalisté na Vysočině stíhají mladíka (20) ze Žďárska pro vraždu taxikáře (†59).*²²⁰ Častěji se tak děje, pokud měla oběť atraktivní či nějak zajímavé zaměstnání v očích společnosti. *Otazníky nad případem zaměstnance Pražského hradu Michala M. (†31), kterého měl o víkendu v baru ubít vyhazovač Ondřej (32), přezdívaný Saddám, se množí.*²²¹; *Mladá Češka Jitka N. (†27), kterou našli zavražděnou v londýnském bytě, se živila jako úspěšná módní návrhářka.*²²² Kromě povolání, věku a jména se uvádí i rodinný stav, počet dětí. *Hořká atmosféra panovala včera u Městského soudu v Praze, který začal projednávat vraždu zaměstnance Pražského hradu a otce dvou dětí Michala M. (†32).*²²³; *Dvaadvacetiletá matka malého dítěte spala u rodičů na chatě. Hrdlo jí prořízl bývalý přítel.*²²⁴; *Ted' za zabití mámy Jany (†55) bude zvlášť nebezpečný recidivista Jan P. (32) z Blanska pykat dlouhých sedmnáct let.*²²⁵; *Soňa byla mladá, čtvrt roku vdaná, a navíc těhotná! Kdo a proč ji zabil, není dosud jasné.*²²⁶

²¹⁷ LIDOVKY.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <http://www.lidovky.cz/chripka-si-vyzadala-dalsi-obeti-d3f/ln_noviny.asp?c=A110219_000108_ln_noviny_sko&klic=241428&mes=110219_0>.

²¹⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148496/poprava-rudolfa-s-pomozte-policii-najit-vraha.html>>.

²¹⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148496/poprava-rudolfa-s-pomozte-policii-najit-vraha.html>>.

²²⁰ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/47974/ubodal-taxikare-59-kvuli-3-tisicum.html>>.

²²¹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/50011/smrt-michala-m-31-muze-z-hradu-mel-roztrzene-srdce.html>>.

²²² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/53687/zavrazdena-jitka-byla-talentovana-navrharka.html>>.

²²³ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/55462/vrazda-v-baru-tsunami-rekl-jdi-do-pi-i-tak-ho-zabil.html>>.

²²⁴ MF DNES [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=663189>>.

²²⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148780/surove-zbil-mamu-sest-hodin-ji-nechal-umirat.html>>.

²²⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/53140/tehotna-sona-byla-pred-vanocemi-zavrazdena-vrah-uz-dva-roky-unika.html>>.

Někdy je totožnost oběti neznámá a média pomáhají identifikovat mrtvého tím, že uveřejní fotografii mrtvolky, popř. slovní charakteristiku, kde se uvádí domnělý věk, výška postavy, popis tváře a oblečení, které měl mrtvý na sobě. *Police zjišťuje totožnost mrtvého. Bylo mu kolem pětapadesáti let, měl střední postavu, neoholené tváře, prošedivělý knír a krátké prošedivé vlasy. Na sobě měl hnědé manšestrové kalhoty, světle modrou kostkovanou košili, tmavě modrou mikinu na zip, černou bundu a hnědé boty.*²²⁷; *Oběti byly slušně oblečené, nejednalo se o bezdomovkyně. Policie jejich totožnost stále prověřuje.*²²⁸

Obětí trestných činů bývají děti a mladiství. Vzhledem k výše uvedenému zákonu se ve zpravodajství bez výslovného souhlasu zákonných zástupců nesmějí zveřejňovat jména obětí. Pokud je dítě pohřešované, jeho identita se zveřejní. V momentě, kdy se pohřešované dítě stane obětí trestného činu, jeho identita se stane anonymní. Tento případ jsme mohli sledovat na kauze Anička. Jednalo se o pohřešování devítileté dívky Anny Janatkové, která se ztratila v Praze 13. října 2010. Tato kauza byla velmi mediálně sledovaná a každý občan ČR znal její portrét. Dne 16. března 2011 byly nalezeny ostatky Anny Janatkové a bylo oznámeno, že se dívka stala obětí násilného trestného činu. V ten moment některá média pod hrozbou sankcí (novináři hrozí až pět let vězení a pokuta do výše pěti miliónů korun) přestala jméno dívky uvádět. *Policisté dnes našli tělo od podzimu pohřešované dívky, která zmizela cestou ze školy.*²²⁹ Článek obsahuje ještě kurióznější nadtitulek – *Nejsmutnější konec případu dívky, jejíž jméno znáte*. Server idnes.cz a tyden.cz zveřejnil pouze křestní jméno, aktualne.cz uvádí pouze iniciály. Veřejnoprávní Česká televize a ČTK, lidovky.cz či ihned.cz jméno oběti zločinu zveřejňovala v plném znění.

Rozpoutala se tak debata o tzv. náhubkovém zákoně. Již 17. března, tedy den po zjištění smrti Anny, média opět uvádějí celou identitu dívky. *Anička J. (†9) byla*

²²⁷ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/padesatnik-skocil-na-dalnicnim-najezdu-pod-kamion-na-miste-zemrel-pyl-/krimi.asp?c=A110123_140217_krimi_jan>.

²²⁸ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/muz-chtel-pomoci-na-dalnici-u-nehody-ale-spadl-z-mostu-a-zabil-se-pv7-/krimi.asp?c=A110301_104406_jihlava-zpravy_bor>.

²²⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-17] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-ztracena-divka/150369-proc-zmizelo-jmeno-anicka-z-blesk-cz.html>>.

*zavražděná. Podle policie ji předtím vrah škrtil a znásilnil.*²³⁰ Tuto debatu ukončil ministr spravedlnosti, který se nechal slyšet, že zveřejnění plného jména Aničky není v rozporu s tzv. náhubkovým zákonem. Pospíšíl se opírá o názory právníků, kteří zpracovali na dané téma stanovisko pro ministerstvo.

Novináři pro zprávy týkající se dětských obětí používají specifická označení, to spočívá hlavně v užití deminutiv, zejm. *děťátko, holčička, chlapeček, dívěnka, dcerka, synek, miminko*. Největší frekvenci užití deminutiv najdeme v bulvárním tisku. *Dvacet let stráví ve vězení Milan Pohlodko (25), který ubil svoji dvouměsíční dcerku Nancy Julii.*²³¹; *Zrůdnost: Matka ukopala svou čerstvě narozenou holčičku!*²³²; *Synka své přítelkyně, který v noci plakal, údajně přikryl polštářem a dekami.*²³³; *Dušení miminka polštářem a ubití ranami pěští bylo vyústěním mnohatýdenního týrání holčičky nejen ze strany otce, ale, jak je stále zřejmější, i její matky (21).*²³⁴; *Ostatky děťátka tam v neděli policisté také našli.*²³⁵ Specifickým druhem zdobnělin jsou zdobněliny antroponym, např. *Honzík, Simonka, Darinka, Nikolka. Krásná Slovenka Simonka (†16) z Kamenice nad Círochou se utopila ve vaně.*²³⁶; *Vražda Kristýnky (†2 měsíce): Kdyby ji neubil otec, utýrala by ji máma?*²³⁷

V seriózním tisku expresivně zabarvená apelativa nenajdeme, autoři článků vzhledem k tzv. náhubkovému zákonu vůbec neuvádějí jména obětí. Zákon však platí až od roku 2009. V některých článcích staršího data je jméno oběti uvedeno, v seriózním tisku bez expresivního příznaku. *Tělo mrtvého pětiletého Jana Rokose z Tábora, který se pohřešoval*

²³⁰ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-17] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-ztracena-divka/150401/anicka-vrah-ji-znasilnil-a-skrtil.html>>.

²³¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/139558/ubil-dvoumesicni-dite-dostal-20-let.html>>.

²³² BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/146612/zrudnost-matka-ukopala-svou-cerstve-narozenou-holcicku.html>>.

²³³ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/144341/zabil-kojence-ted-si-nic-nepamatuje.html>>.

²³⁴ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/143508/vrazda-kristynky-2-mesice-kdyby-ji-neubil-otec-utyrala-by-ji-mama.html>>.

²³⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/138724/bestialni-matka-hodila-dite-do-krovi.html>>.

²³⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky-zahranici/149373/simonka-16-se-utopila-ve-vane.html>>.

²³⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-02] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/143508/vrazda-kristynky-2-mesice-kdyby-ji-neubil-otec-utyrala-by-ji-mama.html>>.

už od srpna, objevili v pátek večer mostečtí strážníci v osobním vozidle na Mostecku.²³⁸; Planý od počátku vinu odmítal a tvrdil, že dceru Karolínu mu unesl neznámý stopař, když s ní jel za sestrou.²³⁹

V mediálním textu je vyjádřen vztah oběti k vrahovi a tím vyjádřena nepřímá charakteristika oběti. Ve většině případů vrah zná svou oběť, popřípadě je s ní v příbuzenském vztahu. Např. *Na deset let za mříže poslal ve středu senát olomoucké pobočky Krajského soudu (KS) v Ostravě Miroslavu Srokovou (31) ze Zábřehu na Šumpersku za to, že po předchozí hádce a v těžké opilosti nožem zavraždila svého druha. Tvrdila, že úmrtím partnera vyvrcholily jejich ostré partnerské konflikty, dlouhodobě probíhající v těžké opilosti. „Nůž jsem vzala do ruky ihned poté, co se o to pokusil druh a nepodařilo se mu to. Bodla jsem ho zřejmě ze strachu, nebo abych mu dala najevo, že si jeho útoky už dále nenechám líbit,“ uvedla Sroková.²⁴⁰* Z této zprávy se dozvídáme, že obětí byl druh vražedkyně, který měl násilnické sklony, nejspíše pachatelka byla obětí domácího násilí, které si už nechtěla nechat líbit. Podobně *Za upálení manželky (†27), matky dvou malých dětí, půjde Martin Vondrák (28) na 14 let do vězení. I když vinu nikdy nepřiznal, pražský vrchní soud včera jeho odvolání zamítl. Manželé měli v době vraždy před rozvodem, hádali se o majetek i o výchovu potomků. Muž podle rozsudku ženu polil benzinem a zapálil v novostavbě jejich rodinného domku v Mnichovicích u Prahy.²⁴¹*

Pro označení vztahu oběti a vraha se používá posesivum „svůj“. *Případ sedmačtyřicetileté Jany Kučerové z Ostravy, která před dvěma lety nechala umřít svoji těžce nemocnou spolubydlící hlady na půdě, bude s největší pravděpodobností souzen jako trestný čin vraždy.²⁴²; Rodina Dawn Makin (33) nechápe, proč se stala taková tragédie. Dawn ubodala svou milovanou čtyřletou holčičku Chloe, které říkala malá princezna, a poté se pokusila o sebevraždu podřezáním zápěstí a vypitím čistícího prostředku.²⁴³ ; V*

²³⁸ LIDOVKY.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <http://www.lidovky.cz/policie-obvinila-matku-zabiteho-chlapce-f03-/ln_domov.asp?c=A071230_144807_ln_domov_vvr>.

²³⁹ LIDOVKY.CZ [online]. [cit. 2011-02-23] Dostupné z <http://www.lidovky.cz/vrah-dcery-zustava-zamrzemi-dki-/ln_noviny.asp?c=A080812_000113_ln_noviny_sko&klic=226992&mes=080812_0>.

²⁴⁰ PRÁVO [online]. [cit. 2011-03-02] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=185604>>.

²⁴¹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-05] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48948/upalil-mamu-svych-deti.html>>.

²⁴² PRÁVO [online]. [cit. 2011-03-02] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=541347>>.

²⁴³ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky-zahranici/149132/ubodala-svou-malou-princeznu-4-a-podrezala-se.html>>.

*opilosti svého nic netušícího známého, který v tu dobu spal v alkoholickém opojení v jiné místnosti vybydleného domu, brutálně umlátili.*²⁴⁴

O oběti se dozvídáme také z rozhovorů s příbuznými obětí nebo sousedy či známými. Tyto rozhovory najdeme hlavně v bulvárním tisku, např. *Miloš motorkám podle svých kamarádů propadl už v mládí. „Ještě za komunistů se s ostatními nechtěl zúčastňovat přihlouplého pochodování v průvodech a slavit Svátek práce, a tak jej slavil podle svého. S přáteli se sjížděli vždy 1. května v restauraci v Údolí mladých,“ vzpomínají kamarádi.*²⁴⁵; *„Měla zranění mozku, která byla naprosto neslučitelná se životem. Doktorů ji odpojili od přístrojů,“ řekl Aha! v slzách Pavel, kamarád obou dívek. „Je to hrozné, i ony udělaly chybu. Sedly si k němu do auta a on je úplně rozflákal. Narazil autem do stromu,“ popisuje kamarád.*²⁴⁶; *Blesk zjistil k děsivé vraždě podrobnosti. Našel příbuzného zavražděné paní. „Byla to moje tchyně. Byla moc hodná a celé rodině pomáhala. Švagr s ní bydlel. Nedovedu si představit, proč to udělal. Musel to být u něho nějaký zkrat, že ji zabil,“ svěřil se Blesku Václav Štěpánek a rozplakal se.*²⁴⁷; *Hezky mluví o mrtvé paní také všichni sousedé. „Byla to taková normální ženská, ale hrozně fajn. S každým se dala do řeči, vždy nás pozdravila, všichni ji měli rádi. Je to pro nás šok, že ji zabil,“ svěřila sousedka Věra Krumlová (65).*²⁴⁸; *Byla plná života, byla to laskavá, pozorná a milující dcera,“ uvádí otec zavražděné v policejním prohlášení.*²⁴⁹; *„Byl to nekonfliktní muž. Zajímal se o kulturu a jeho rodinou smrt neuvěřitelně otrásla,“ řekl TV Nova jeden z jeho známých.*²⁵⁰; *„Bydlel tu s manželkou. Nikomu by nevadili. Přes den spali, v noci žili. To, že ho někdo zabil, musel být omyl. Nikdo neměl důvod mít na něj pifku, byl spíše takový bačkora,“ vzpomíná sousedka Dagmar P.*²⁵¹

²⁴⁴ PRÁVO [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=415798>>.

²⁴⁵ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48903/tajemstvi-pomnicku-20-dil-milos-maiwald-tata-motorkaru-nedojel.html>>.

²⁴⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/49234/nehoda-dvou-nerozlucnych-kamaradek-romana-16-zemrela.html>>.

²⁴⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148822/zavrazdena-80-lezela-v-byte-ubodal-ji-syn.html>>.

²⁴⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148822/zavrazdena-80-lezela-v-byte-ubodal-ji-syn.html>>.

²⁴⁹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/mladik-z-brnenska-ubodal-v-londyne-pritelkyni-pak-skocil-pod-metro-10t-/zahranicni.asp?c=A110105_110104_brno-zpravy_bor>.

²⁵⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/policie-obvinila-vyhadzovacktery-v-prazskych-dejvicich-ubil-hosta-11d-/krimi.asp?c=A100918_103136_praha-zpravy_pp>.

²⁵¹ AHAONLINE [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/55657/tady-bydlel-muz-z-tramvaje-smrti-sousedechodili-za-nim-fetaci.html>>.

V bulvárním online zpravodajství se občas vyskytuje i resumé o oběti, souhrn informací, které novináři vypátrali o mrtvém, zejména pokud je jeho smrt záhadou a pachatel je neznámý. Například:

Kdo byl mrtvý Rudolf Slavík:

- *Byl to vyučený automechanik a nadšenec do aut. Měl také rád historii.*
- *Narkomanem od třinácti let, kdy poprvé drogu okusil. Několikrát se pokusil s dvacetiletou závislostí skoncovat, vždy se k drogám ale po několika měsících vrátil.*
- *V roce 2003 se oženil s narkomankou. I když se rozešli, nikdy se nerozvedl.*
- *Poslední odvykací kúru podstoupil na konci minulého roku v léčebně Červený dvůr. Policie nemá informace o tom, že by drogy před smrtí užíval.*
- *Po návratu z léčebny chvíli dělal popeláře. Po pár týdnech ale práci opustil a novou si nenašel. Na Silvestra mu zemřel otec. Po něm zdědil v Praze byt a začal ho s přáteli rekonstruovat.*
- *V osudný večer se v restauraci Ještěrka na I. P. Pavlova pustil slovně do asi čtyřicetiletého rusky mluvícího muže, který seděl vedle něj u stolu. Muž zaplatil a odešel.²⁵²*

Z resumé se dozvídáme, jaké bylo vzdělání oběti, povolání, stav, drogovou minulost a poslední informaci za jeho života. Podobně:

Kdo je M. Kříž?

Jak zbohatl: K penězům měl přijít jako člen vedení formy AP Trust přepodivném porcování zkrachovalé Škody Plzeň.

Podnikání: Seděl v dozorčích radách nejméně 13 akciověk (např. Bohemians Real, která mj. vlastní stadion v Ďolíčku). Byl prezidentem a spolumajitelem golfového klubu v Dýšině u Plzně.

²⁵² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/55657/tady-bydlel-muz-z-tramvaje-smrti-soused-cho-dili-za-nim-fetaci.html>>.

Fotbal: Roky řídil a spoluvlastnil Viktorii Plzeň. V roce 2009 byl zvolen místopředsedou svazu.

*Rodina: Je podruhé ženatý, má čtyři děti a střídavě žil v USA, Praze a v Plzni.*²⁵³

Novináři uvádějí také rozhovor s odborníkem, nejčastěji je to zaměstnanec záchranné služby, policie, hasičů. Informace o oběti se týkají zranění, která utrpěla. „*Při pádu muž utrpěl těžká zranění, která nebyla slučitelná se životem,*“ řekla mluvčí záchranné služby.²⁵⁴; „*Při nehodě se řidič lehce zranil. Dechová zkouška, kterou podstoupil, prokázala, že před jízdou nepožil alkohol. Dvacetiletý spolujezdec ale utrpěl vážná zranění, kterým krátce po nehodě podlehl,*“ informovala mluvčí prachatické policie Martina Joklová.²⁵⁵; „*Muž na místě podlehl velmi těžkým devastujícím zraněním, hlavně hlavy. Nebylo možné jej zachránit,*“ řekl iDNES.cz mluvčí zlínských hasičů Ivo Mitáček.²⁵⁶; „*Podle znalců před smrtí velmi trpěla. „Po dobu minimálně několika minut byla u poškozené zachována schopnost vnímání. Proto prožívala v minutách před svou smrtí těžké psychické trauma s masivní úzkostí, instinktivním zoufalstvím a fyzickou bolestí,*“ řekli odborníci.²⁵⁷; „*Utrpěl těžká zranění neslučitelná se životem. Policie okolnosti neštěstí vyšetřuje. Už teď je ale jisté, že na smrti mladého muže nenese podíl žádná cizí osoba a ani nedošlo k jeho střetu s projíždějícím nákladním vozidlem,*“ dodala mluvčí.²⁵⁸; „*Bylo nám nahlášeno vážné krvácející poranění ruky. Okamžitě jsme na místo vyjeli. Muž však již nejevil žádné známky života,*“ sdělil mluvčí záchranářů Lukáš Humpl.²⁵⁹; „*U řidičky zahájili zdravotníci po vystříhání z vraku okamžitou resuscitaci. Ani po velkém úsilí zasahujících týmů se u mladé ženy nepodařilo obnovit základní životní funkce a dívka*

²⁵³ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/54992/berounka-vyplavila-ruku-a-pak-i-nohu-je-to-kriz.html>>.

²⁵⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/muz-chtel-pomoci-na-dalnici-u-nehody-ale-spadl-z-mostu-a-zabil-se-pv7-/krimi.asp?c=A110301_104406_jihlava-zpravy_bor>.

²⁵⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/renault-narazil-do-stromu-spolujezdec-nehodu-neprezil-pgx-/budejovice-zpravy.asp?c=A110303_092958_budejovice-zpravy_pp>.

²⁵⁶ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/tezky-tahac-se-drevem-prejel-na-zlinsku-delnika-ten-na-miste-zemrel-1dt-/krimi.asp?c=A110302_174038_zlin-zpravy_wlk>.

²⁵⁷ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/53998/selhal-v-posteli-a-tak-lasku-ubodal-umirala-v-bolestech.html>>.

²⁵⁸ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/55727/zbytecna-smrt-ridice-26-pomahal-pri-havarii-a-spadl-z-mostu.html>>.

²⁵⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-06] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/143774/divka-17-zabila-sveho-otcimu.html>>.

*následkům svých zranění podlehla,“ popsal mluvčí záchranářů Radek Turin.²⁶⁰ Informace o zranění je uvedena bez přímé řeči jen na základě faktů, které novináři získali např. Žena utrpěla mnohačetná vnitřní zranění, mimo jiné měla roztrženou pohrudnici, slezinu, natržená játra, otok mozku, ale i četné zlomeniny, vyražené zuby, vytrhané vlasy.²⁶¹ Při popisu zranění obětí se používají některé automatizované jazykové prostředky, například spojení *utrpěl těžká zranění neslučitelná se životem, na následky zranění zemřel, nejevil žádné známky života.**

²⁶⁰ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-06] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/46823/finalistka-ceske-miss-2007-sona-dedikova-zahynula-pod-koly-kamionu.html>>.

²⁶¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-06] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/143452/manzelku-surove-ubil-a-ukopal-dostal-17-let.html>>.

8. Struktura zpráv

Zatímco to, o čem zpravodajství pojednává, je víceméně inspirováno nějakými skutečnými událostmi, sám způsob zpravování o těchto dějích je ovlivněn podobnými procesy a omezeními jako fikce.“ (Potter, 1998, s. 111) Zpravodajství vlastně představuje specifický způsob vyprávění a můžeme ho zkoumat pomocí stejných nástrojů jako jiné typy příběhů – a zpravodajství je jedním z nich.²⁶²

Tradičním kompozičním postupem při narativizaci zpráv je struktura obrácené pyramidy. Jde o formu vyprávění směrem od „zápletky“ a „jádra sdělení“ k doplňujícím informacím. Příjemce sdělení se tak dozvídá hlavní informace hned na počátku příběhu, následují doplňující a kontextové informace příběhu. Úplný začátek zprávy by nás měl v tomto případě informovat o tom, kdo, co, proč, kdy a kde.²⁶³ Nevýhodou narace metodou obrácené pyramidy je, že se čtenář dozví všechny podstatné informace už na počátku a nemusí být pozorný až do konce vyprávění. Naopak výhodnou je tato forma příběhu pro organizaci práce v redakci, v případě nutnosti je totiž možné zprávu rychle a bez rizika ztráty podstatných informací „krátit odzadu“.

Strukturou zpravodajského příběhu se zabýval Allan Bell, který rozlišuje šest základních prvků: abstrakt, orientace, evaluace, akce, rozuzlení, koda.²⁶⁴

Abstrakt najdeme ve zprávách na začátku, jeho podoba se liší podle typu média. V tištěném médiu má formu titulku a perexu.²⁶⁵ Úkolem abstraktu je sumarizovat hlavní děj, čtenář tak získává hlavní informace o příběhu a může se rozhodnout, zda pokračovat dále.

Orientace popisuje scénu. Odpovídá na otázky, kdo jsou aktéři, kde a kdy se události staly. Tato základní fakta se soustředí na začátku příběhu.

Evaluace je prostředek, který pomáhá ustavit význam příběhu, jeho důležitost. Udává důvod, proč novinář mluví zrovna o této zprávě. Jádrem evaluace je perex, jehož funkcí není jen sumarizovat hlavní informace, ale směřuje příběh určitým směrem.

²⁶² TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál s.r.o., 2006, s. 62.

²⁶³ TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál s.r.o., 2006, s. 62.

²⁶⁴ TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál s.r.o., 2006, s. 63.

Akce zachycuje vývoj události. Toto zachycení se dost liší od tradičního vyprávění, zřídka kdy je zachyceno chronologicky.

Rozuzlení je u zpravodajství málokdy prezentováno jasnou formou. Pokud tomu tak je, pak se výsledek objevuje spíše v perexu než na konci příběhu.

Koda je signál, který ohlašuje konec příběhu. Ve většině zpráv není výslovně obsažena. Rozumí se většinou z grafického uspořádání zpravodajské stránky.

Je zajímavé, že zprávy mají tendenci děj, který zachycují, dále rozvíjet, dokonce dávkovat. Jedná se o jistou serialitu. K tomu, že zprávy jsou spíše seriál, se přiklání také Bell: „*Zločinec byl zadržen, ale soud je v budoucnosti. Došlo k neštěstí, ale oběti jsou stále v nemocnici.*“²⁶⁶ Zprávy tak ve většině případů navazují na informace, které médium prezentovalo dříve. Nejdříve je tak uvedena zpráva, která čtenáře informuje o spáchání činu, ať už se jedná o nehodu, vraždu nebo zabití. Zejména v bulvárním tisku najdeme zprávy, které se týkají identity oběti či pachatele, pokud to zákon dovoluje. Zpráva o vraždě je dále rozvíjena doplněním, které čtenáře informuje o dalších zjištěných důkazech a vývoji vyšetřování činu. Daný případ je většinou uzavřen zprávou ze soudní síně, která se zmiňuje o výši trestu pro pachatele. Některé činy vyvolají ve společnosti vášnivou debatu, jedná se například o činy, které spáchá mladistvý, popř. dítě. Společnost v takovém případě rozpoutá debatu týkající se snížení hranice trestní odpovědnosti, výši trestu, umístění mladistvého pachatele do nápravného zařízení atd. Dále jsou to činy, které jsou spáchány na dětech zvláště surovým způsobem.

Zpravodajské příběhy při popisu událostí frekventovaně užívají tradičních rétorických figur, jako jsou metafora, metonymie a další. Užívání metafor a metonymií posiluje estetickou hodnotu sdělení.²⁶⁷ Metaforou označujeme popisování určitého jevu, aktérů, děje odlišným znakem na základě shodné vlastnosti, resp. na základě podobnosti. Užití metafory novinářům umožňuje vystavit poutavější příběh a pomáhá jim vyhnout se při rozvíjení děje opakování stejných slov. Podle toho, jakou metaforu novinář zvolí, staví popisovaný jev do pozitivního nebo negativního světla a stává se tak jedním z prostředků

²⁶⁵ Perex je část textu následující po titulku, která uvozuje zprávu a je obvykle vytištěna odlišným typem písma než hlavní text zprávy.

²⁶⁶ TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál s.r.o., 2006, s. 65.

²⁶⁷ TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál s.r.o., 2006, s. 67.

implicitního hodnocení. Metonymie (v doslovném překladu přejmenování) označuje určitou skutečnost pojmenováním předmětu, který s ní věcně souvisí. Metonymie na rozdíl od metafory uchovává primární význam přenášeného pojmenování.²⁶⁸ *Pro milovaného muže by udělala cokoli. Porodila mu syna Marečka, vzorně se staralo o Adámka (2), kterého měl z dřívějšího vztahu. Zemřít si nezasloužila. Přesto jí podle obžaloby její přítel chladnokrevně podřízl hrdlo. Andrea S. (22) pak vykřácela svému otci v náručí.*²⁶⁹ V textu se objevuje vedle sebe synekdocha: *pro milovaného muže by udělala cokoli*, publicistický frazému *zemřít si nezasloužila*, metonymie *vykřácela svému otci v náručí*.

²⁶⁸ PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006, s. 111.

²⁶⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/149395/dcera-vykrvacela-otci-v-naruci-vrah-ji-podrizl-hrdlo.html>>.

9. Obraz činu

9.1. Popis nehody

Mezi nejčastější nehody, které se objevují v tisku, patří nehody dopravní. Substantivum *nehoda* se užívá ve spojení s adjektivem *tragická*, popř. *tragická dopravní nehoda*. *Tragická nehoda se stala ve středu po třetí hodině odpoledne nedaleko obce Svatá Maří na Prachaticku.*²⁷⁰; *Mladý řidič z Příbramska zemřel ráno při tragické dopravní nehodě u Mirotic na Písecku.*²⁷¹; *Trojice obětí tragické úterní nehody u Dobřan nedaleko Plzně nebyla HIV pozitivní.*²⁷²; *Mladý řidič z Příbramska zemřel ráno při tragické dopravní nehodě u Mirotic na Písecku.*²⁷³ Méně často je slovo *nehoda* nahrazeno synonymem *havárie*. *Havárie se stala po poledni na silnici mezi Poděbrady a Kolínem. V opelu jel starší manželský pár, v citroěnu cestovalo pět lidí včetně tříletého dítěte a půlročního kojence. Obě děti byly při příjezdu záchranářů v bezvědomí a nedýchaly.*²⁷⁴

Občas se místo adjektiva *tragická* uvádí adjektivum *smrtelná* nebo *vážná*. *Před pátou hodinou ráno se stala smrtelná nehoda v Hrušovanech u Brna.*²⁷⁵ *Záchranáři zasahovali u vážné nehody mezi Kamennými Žehrovicemi a Tuchlovicemi na Kladensku. Po poledni se na rovném úseku srazil autobus s kamionem. Jeden cestující zemřel, dalších devět utrpělo lehká zranění.*²⁷⁶ Spojení *vážná nehoda* se ale častěji používá u nehod, které neskončily smrtí, ale spíše zraněním. Většinou substantivum *nehoda* rozvíjí kromě adjektiva *tragická* také adjektivum, které nás informuje o tom, kdy se nehoda stala. *Při nedělní nehodě polského autobusu nedaleko německé Postupimi přišlo o život 13 mladých lidí.*²⁷⁷; *Tragické*

²⁷⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/renault-narazil-do-stromu-spolujezdec-nehodu-neprezil-pgx-/budejovice-zpravy.asp?c=A110303_092958_budejovice-zpravy_pp>.

²⁷¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/ridic-dostal-smyk-na-snehu-stret-s-kamionem-neprezil-f9x-/budejovice-zpravy.asp?c=A110124_145421_budejovice-zpravy_pp>.

²⁷² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/testy-vyloucity-ze-se-zachranari-mohli-od-obeti-nehody-u-dobran-nakazit-hiv-16y-/krimi.asp?c=A110303_074209_plzen-zpravy_cen>.

²⁷³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/ridic-dostal-smyk-na-snehu-stret-s-kamionem-neprezil-f9x-/budejovice-zpravy.asp?c=A110124_145421_budejovice-zpravy_pp>.

²⁷⁴ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-07] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/52141/tragicka-nehoda-u-podebrad-zemrely-dve-deti.html>>.

²⁷⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://brno.idnes.cz/muz-narazil-autem-do-sloupu-spolujezdkyne-na-miste-zemrela-pq1-/brno-zpravy.asp?c=A100814_1433232_brno-zpravy_bor>.

²⁷⁶ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/na-kladensku-se-srazil-autobus-s-kamionem-9-zranenych-a-1-mrtvy-pux-/krimi.asp?c=A110204_131840_praha-zpravy_sfo>.

²⁷⁷ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-04] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/50251/nehoda-polskeho-autobusu-slavila-13-narozeni-byla-mez-13-mrtvymi.html>>.

následky měla ranní nehoda červené felicie na Mladoboleslavsku²⁷⁸; Devatenáctiletý řidič zahynul při noční nehodě nedaleko Plzně.²⁷⁹

Z novinových zpráv o dopravních nehodách se tak dozvídáme, kdy se nehoda stala, kde k ní došlo, kolik lidí se zranilo a jak se nehoda stala. Tyto informace jsou obsaženy hned v úvodním odstavci. *Devatenáctiletý řidič zahynul při noční nehodě nedaleko Plzně. Nezvládl řízení, fabie vylétla ze silnice a převrátila se v poli. Mladík vypadl z vozu a zraněním na místě podlehl.²⁸⁰; Záchranáři vyjžděli po půlnoci k tragické nehodě na silnici I/57 do Ústí u Vsetína. Řidič renaultu tam čelně narazil do rohu budovy. Jeho vůz začal hořet a zaklíněný mladík zahynul.²⁸¹ Mladý řidič z Příbramska zemřel ráno při tragické dopravní nehodě u Mirotic na Písecku. Jeho vůz dostal na silnici smyk a střetl se s protijedoucím nákladním autem.²⁸² Hned z úvodních odstavců se čtenář dozvídá, kde a kdy se nehoda stala, kdo je obětí a viníkem a také vysvětlení, jak k nehodě došlo. Podobně je tomu i v bulvárním tisku. *Středeční nehoda dvou aut u Prostějova si vyžádala šest životů. Mezi oběťmi je také 11letá dívka. Nehoda se stala na rychlostní silnici R46 u Prostějova.²⁸³**

V dalším odstavci jsou uvedené informace dále rozvíjeny. Jedná se o výše zmíněnou metodu narace obracená pyramida. Čtenář se dozvídá, kde přesně se tragédie stala. Také zjišťuje, pro koho byla nehoda smrtelná, kolik let měly oběti, odkud pocházely. *Nehoda dvou aut se stala u mírné pravotočivé zatáčky při výjezdu z Prostějova směrem na Vyškov. Podle informací Blesk.cz vyletělo BMW, které jelo od Brna, z dálnice, přerazilo středová svodila a vrazilo do felicie, kterou řídil Čech. Jeho spolujezdci byli tři Panamané včetně 11leté dívky. V BMW byli dva pasažeri - Češka (†48), která řídila, a Němec spolujezdec (†41).²⁸⁴*

²⁷⁸ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/felicie-narazila-do-stromu-nepripoutany-ridic-neprezil-pjs-/krimi.asp?c=A100911_115803_krimi_taj>.

²⁷⁹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://plzen.idnes.cz/mlady-ridic-skoncil-pod-prevracenym-autem-na-poli-uz-ho-neozivili-p91-/plzen-zpravy.asp?c=A100901_130524_plzen-zpravy_alt>.

²⁸⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://plzen.idnes.cz/mlady-ridic-skoncil-pod-prevracenym-autem-na-poli-uz-ho-neozivili-p91-/plzen-zpravy.asp?c=A100901_130524_plzen-zpravy_alt>.

²⁸¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/na-vsetinsku-uhorel-pri-nehode-18lety-ridic-renaultu-fyb-/krimi.asp?c=A100415_081827_krimi_cen>.

²⁸² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/ridic-dostal-smyk-na-snehu-stret-s-kamionem-neprezil-f9x-/budejovice-zpravy.asp?c=A110124_145421_budejovice-zpravy_pp>.

²⁸³ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148656/pri-srazce-dvou-aut-u-prostejova-6-mrtvych.html>>.

²⁸⁴ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148656/pri-srazce-dvou-aut-u-prostejova-6-mrtvych.html>>.

Stejně je tomu tak u zpráv v seriózním tisku, jako příklad uvádíme doplňující odstavec ke zprávě uvedené výše. *Vážná dopravní nehoda se stala ráno ve čtvrt na osm na silnici I/4 u Mirotic na Písecku. Třicetiletý motorista z Příbramska jel osobním autem ve směru od Čimelic na Písek. Na zasněžené silnici ale dostal jeho vůz smyk a auto vjelo do protisměru. Tam se vůz pravým bokem střetl s kamionem. Řidič osobního auta náraz nepřežil.*²⁸⁵ Dochází k zpřesňující informaci věku řidiče, místo adjektiva *mladý* je uvedeno *třicetiletý*. Čtenář tak zná přesný věk oběti. Novináři také specifikují přesnou hodinu nehody, adverbium *ráno* doplňují přesným časem *o čtvrt na osm*.

Ve zprávách informujících o dopravních nehodách novináři používají automatizaci vyjádření. „*Ta se projevuje ve velmi vyhraněné podobě jak v rovině lexikální, tak i v syntaktické. Užívání automatizovaných jednotek není zejména ve zpravodajství potřeba odmítat: nejde o projev lenosti zpravodaje ani jen o prostředek, jak si novinář ušetří čas a síly. Automatizované vyjádření usnadňuje i příjemci vnímání a jeho interpretaci.*“²⁸⁶

Nejfrekventovanější automatizovaným vyjádřením pro smrt účastníka nehody jsou větné konstrukce: *utrpěl vážná zranění; zranění nebyla slučitelná se životem; zraněním na místě podlehl; přišel o život; zahynul při nehodě; zemřel při nehodě. Muž utrpěl velmi vážná zranění, kterým na místě podlehl.*²⁸⁷; *V Táboře zahynul v sobotu večer při dopravní nehodě sedmapadesátiletý muž.*²⁸⁸; *Devatenáctiletý muž přišel o život při dopravní nehodě u Borotic na Znojemsku.*²⁸⁹; *Tři mladí Němci zemřeli při noční nehodě u Františkových Lázní.*²⁹⁰; *Na místě byl těžce zraněn osmnáctiletý řidič, který svým vážným zraněním podlehl při převozu do nemocnice.*²⁹¹

Automatizace využívají zejména mluvčí záchranné služby, policie, hasičů a novináři tato ustálená spojení přejímají. Najdeme je tak v uvedené přímé řeči pracovníků

²⁸⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/ridic-dostal-smyk-na-snehu-stret-s-kamionem-neprezil-f9x-/budejovice-zpravy.asp?c=A110124_145421_budejovice-zpravy_pp>.

²⁸⁶ OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001, s. 120.

²⁸⁷ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/chodec-neprezil-srazku-s-autem-kdyz-prebihal-hlavni-silnici-na-svitavsku-1ld-/krimi.asp?c=A101210_191115_krimi_wlk>.

²⁸⁸ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://budejovice.idnes.cz/ridic-v-tabore-prejel-do-protismeru-srazku-s-dalsim-autem-neprezil-1d5-/budejovice-zpravy.asp?c=A100926_085234_budejovice-zpravy_zep>.

²⁸⁹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://brno.idnes.cz/na-znojemsku-zemrel-po-narazu-do-stromu-devatenactiletý-ridic-p7e-/brno-zpravy.asp?c=A100824_174517_brno-zpravy_bor>.

²⁹⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/tri-nemci-zemreli-po-stretu-kamionu-s-osobnim-autem-u-frantiskovych-lazni-1t0-/krimi.asp?c=A110126_071623_krimi_bar>.

integrované záchranné služby, ale i jako informaci uvedenou autorem článku. „Zranění nebyla slučitelná se životem, bezprostředně po převozu zemřela,“ řekla mluvčí Fakultní nemocnice Brno Anna Mrázová.²⁹²; „Na místě byl těžce zraněn osmnáctiletý řidič, který svým vážným zraněním podlehl při převozu do nemocnice. Smrtelná zranění utrpěl i jeho dvacetiletý spolujezdec,“ informovala mluvčí policie Iva Šebková.²⁹³

Pokud se jedná o hromadnou nehodu nebo se sumarizuje nehodovost za určitou dobu, např. víkend, prázdniny aj., novináři používají spojení – *nehoda si vyžádala životy*. Počet životů je upřesněn, např. *Páteční nehody si vyžádaly šest lidských životů, sobotní dva, v neděli doposud na silnici nikdo nezemřel.*²⁹⁴; *Víkendové nehody si na silnicích v Česku dosud vyžádaly šest lidských životů.*²⁹⁵

Ve zprávě o nehodě se uvádí pravděpodobná příčina havárie. I zde autoři článků používají automatizované prostředky vyjádření. Jako příčinu tak nejčastěji uvádějí spojení: *nezvládl řízení, nepřizpůsobil rychlost jízdy svým schopnostem nebo stavu vozovky. Řidič nezvládl řízení, po nárazu do stromu zemřel spolujezdec*²⁹⁶; *Muž zřejmě nezvládl řízení a sjel do příkopu.*²⁹⁷; *Řidič zřejmě nepřizpůsobil rychlost jízdy zledovatělé vozovce.*²⁹⁸; *Policisté případ rychle uzavřeli s tím, že Vychodil jednoznačně nepřizpůsobil rychlost stavu vozovky.*²⁹⁹

Tato spojení mohou být užita také v přímé řeči integrovaného záchranného systému. *Příčiny nehody, která se stala u odbočky na silnici I/21, zatím policisté vyšetřují. „Řidič na mokřem povrchu nezvládl řízení a narazil do stromu,“ popsala krajská policejní mluvčí*

²⁹¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/auto-narazilo-do-stromu-dva-mladici-zahynuli-fni-/krimi.asp?c=A101006_221030_krimi_mad>.

²⁹² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://brno.idnes.cz/opily-mladik-bez-ridicaku-zabil-v-brne-zenu-a-zranil-divku-pmz-/brno-zpravy.asp?c=A100703_210137_brno-zpravy_bor>.

²⁹³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/auto-narazilo-do-stromu-dva-mladici-zahynuli-fni-/krimi.asp?c=A101006_221030_krimi_mad>.

²⁹⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/behem-vikendu-zemrelo-pri-nehodach-8-lidi-pres-prisnejsi-kontroly-pyh-/krimi.asp?c=A100725_181215_krimi_taj>.

²⁹⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/vikendove-nehody-si-vyzadaly-sest-mrtvych-vinik-od-jedne-utekl-pv8-/krimi.asp?c=A091206_104200_krimi_jba>.

²⁹⁶ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/ridic-nezvladl-rizeni-po-narazu-do-stromu-zemrel-spolujezdec-pur-/krimi.asp?c=A100925_121545_krimi_zep>.

²⁹⁷ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://jihlava.idnes.cz/ridic-sjel-do-prikopu-a-na-miste-zemrel-dalsi-tri-lide-jsou-zraneni-1cy-/jihlava-zpravy.asp?c=A101026_180714_jihlava-zpravy_trr>.

²⁹⁸ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <<http://www.novinky.cz/krimi/221165-ridic-na-jicinsku-ve-vysoke-rychlosti-narazil-do-stromu-a-na-miste-zemrel.html>>.

²⁹⁹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48642/tajemstvi-pomnicku-14-dil-honza-35-nezvladl-motorku-a-zemrel.html>>.

Martina Hrušková.³⁰⁰ I pomocí nepřímé řeči. *Informovala o tom mluvčí jihomoravské záchranné služby Barbora Zuchová a mluvčí znojenské policie Lenka Drahekoupilová. Podle ní byl dvaadvacetiletý řidič zřejmě pod vlivem alkoholu a nepřizpůsobil rychlost jízdy stavu vozovky.*³⁰¹

Někdy příčina není známa a teprve se vyšetřuje. V takovém případě novináři používají spojení z *neznámých příčin. Ze zatím neznámých příčin vjel řidič Škody Felicie do protisměru, kde se čelně střetl s nákladním vozidlem.*³⁰²; *Osobní auto tam z neznámých příčin narazilo do stromu.*³⁰³

V online zpravodajství deníku AHA! nalezneme články, které pátrají po významu pomníků, jež se nachází kolem českých cest. Tento seriál zpráv se nazývá *Tajemství pomníků*. Autor upozorňuje na pomníčky, které se nacházejí u silničních komunikací po celé ČR. Čtenář se tak dozvídá, kdo v tomto místě umřel, jak se nehoda stala. Články se týkají jednak obyčejných lidí, ale také lidí, kteří v době svého života byli nějak mediálně známí. *Tajemství pomníků 26. díl! Filmová hvězda Tomáš Holý: Pás se mu zařízl do hrudníku!*³⁰⁴; *Tajemství pomníků 25. díl! Smrt bubeníka Chinaski Pavla Grohmana: Zabil se při předjíždění!*³⁰⁵

V tomto typu článku se velmi často objevují obrazná vyjádření. *Kdyby tak hrad Buchlov mohl vyprávět.*³⁰⁶; *Smrt tu začátkem listopadu roku 2008 našli i dva mladí lidé, kteří se na silném stroji značky Suzuki vydali oslavit to, že pokročilý podzim měl nečekaně vlídnou tvář.*³⁰⁷; *A náraz jim sebral šanci těšit se třeba na společné Vánoce.*³⁰⁸; *Smrt si*

³⁰⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://vary.idnes.cz/ridic-na-chebsku-narazil-do-stromu-na-miste-byl-mrtvy-p01-/vary-zpravy.asp?c=A101125_082929_vary-zpravy_sou>.

³⁰¹ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2011-03-12] Dostupné z <<http://www.novinky.cz/krimi/225098-opily-ridic-skoncil-v-kotrmelcich-v-poli-spolujezdec-neprezil.html>>.

³⁰² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-12] Dostupné z <http://praha.idnes.cz/ridic-felicie-vjel-v-protismeru-pod-nakladak-na-miste-zemrel-pl2-/praha-zpravy.asp?c=A101218_115201_praha-zpravy_bor>.

³⁰³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-10] Dostupné z <http://vary.idnes.cz/ridic-na-chebsku-narazil-do-stromu-na-miste-byl-mrtvy-p01-/vary-zpravy.asp?c=A101125_082929_vary-zpravy_sou>.

³⁰⁴ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/49166/tajemstvi-pomnicku-26-dil-filmova-hvezda-tomas-holy-pas-se-mu-zarizl-do-hrudniku.html>>.

³⁰⁵ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/49113/tajemstvi-pomnicku-25-dil-smrt-bubenika-chinaski-pavla-grohmana-zabil-se-pri-predjizdeni.html>>.

³⁰⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48947/tajemstvi-pomnicku-21-dil-smrt-nasli-pod-buchlovem.html>>.

³⁰⁷ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48947/tajemstvi-pomnicku-21-dil-smrt-nasli-pod-buchlovem.html>>.

bohužel nevybírám.³⁰⁹; *Podzim tehdy v roce 2007 ukrajoval první dny své vlády a na východní Moravu seslal hustý déšť. To se stalo osudným pro Radka (†39), dobrého manžela a otce tří malých dětí.*³¹⁰

Tato vyjádření plní nejen funkci informativní, ale hlavně poutají čtenářskou pozornost a dodávají jazykovému projevu živosti a jisté naléhavosti. Sdělení je pak emocionálnější, procítěnější. Prostřednictvím obrazů autor odhaluje vztah autora ale i celé společnosti k dané zprávě. Smrt člověka je sama o sobě velmi emocionální, využití obrazného vyjádření se tak přímo nabízí.

Kromě dopravních nehod se v tisku objevují zprávy o katastrofách. V této souvislosti se nejčastěji mluví o přírodních živlech, které mají na svědomí až stovky životů. Nejčastěji se jedná o záplavy, zemětřesení, tsunami, hurikány. V těchto případech se jedná o zprávy, které jsou dále rozvíjeny. Hlavní informací se stává vzrůstající počet obětí.

9.2. Popis vraždy

V popisu vražd se také uplatňuje výše uvedená forma narativu směrem od zápletky a jádra sdělení k doplňujícím a rozšiřujícím informacím: *Kriminalisté dopadli po čtyřměsíčním pátrání osmnáctiletého podezřelého z vraždy šestašedesátiletého bezdomovce. Násilník oběť brutálně ubil nad ránem 6. února u šumperského supermarketu Kaufland.*³¹¹; *Obžalobě z ubodání člověka čelí jedenadvacetiletý Zdeněk Novák z Bystřice pod Hostýnem. Narkoman a zároveň i dealer drog podle státního zástupce loni v září usmrtil jiného závislého, který po něm chtěl dávku pervitinu. Novák tvrdí, že ho zabít nechtěl.*³¹² Čtenář se dozvídá o tom, kdo byl pachatelem, kdo obětí a jakým způsobem byla oběť zavražděna.

Často se hlavní narativní informace uvádí hned v úvodním souvětí: *Opilý Drbohlav tehdy ve své garáži zastřelil osmačtyřicetiletého muže, který zde pracoval, poté co zjistil, že*

³⁰⁸ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48947/tajemstvi-pomnicku-21-dil-smrt-nasli-pod-buchlovem.html>>.

³⁰⁹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48415/tajemstvi-pomnicku-7-dil-policista-ludvik-25-domu-po-nocni-uz-nedojel.html>>.

³¹⁰ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/48307/tajemstvi-pomnicku-zemrel-pod-koly-nakladaku.html>>.

³¹¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/osmnactiletý-je-podezřelý-ze-surove-vraždy-bezdomovce-pi6-/krimi.asp?c=A100604_155338_krimi_jba>.

*má poměr s jeho ženou.*³¹³ Adresát se dozvídá jméno pachatele, které je rozvíto přívlastkem *opilý*, který nás informuje o stavu pachatele v době spáchání činu. Dále známe věk oběti (*osmačtyřicetiletého muže*) i jeho vztah k pachateli (*má poměr s jeho ženou*) a v neposlední řadě zjišťujeme, jak oběť zemřela (*zastřelil ji sok v lásce*). Podobně se informace čtenář dozví i v dalším příkladu: *Pětatřicetiletý muž se s babičkou podle svých slov pohádal, poté ji ubil dřevěnou tyčí.*³¹⁴ Informativnost zprávy je sice nižší, protože se neuvádí jméno pachatele, ale je vyzdvižen příbuzenský vztah oběti a pachatele, dále důvod spáchání trestného činu, zdroj informací a způsob provedení trestného činu.

Jestliže autor vypovídá o skutečnosti, uvádí jevy pojmenované slovy do vztahu, vyznačeného gramatickými prostředky. To zahrnuje základní informace, kdo dělá co, kde, kdy a jak, co se s čím děje, říká, kdo je jaký, co je jaké. Svou výpověď vyjadřuje větou. V novinářských projevech nejčastěji převládají dvojčlenné věty, které jsou spojeny v hypotaktické nebo parataktické souvětí. Objevují se tak hlavně souvětí s jednou větou hlavní a jednou větou vedlejší, nebo také souvětí jen s hlavními větami. *Novák vypověděl, že tam vyrazil v podvečer na kole s pervitinem v kapse. Čekal tam na něj známý jeho kamaráda, který chtěl drogu koupit.*³¹⁵; *Muž měl na těle osm ran, jedna mu přeřízla tepnu ve stehně a on proto vykrvácel. Novákovi hrozí za vraždu až 18 let vězení, soud bude pokračovat v dubnu.*³¹⁶ V textech lze rovněž nalézt juxtaopozice, kdy je kladen výrok a příslušná uvozovací věta prostě vedle sebe. *Jen jsem se bránil, tvrdí narkoman souzený za ubodání jiného závislého*³¹⁷; *Trest je pod spodní hranicí sazby díky doznání matky, uvedl soud.*³¹⁸

Zprávy o vraždě jsou dvojí. Nejdříve jsou v tisku uvedeny zprávy, které čtenáře informují o spáchaném trestném činu, těmto zprávám může předcházet také pátrání po pohřešované osobě. Druhým typem zpráv o vraždě jsou zprávy, které seznamují s vývojem

³¹² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zlin.idnes.cz/jen-jsem-se-branil-tvrdi-narkoman-souzeny-za-ubodani-jineho-zavisleho-1k8-/zlin-zpravy.asp?c=A110317_160046_zlin-zpravy_stk>.

³¹³ MF DNES [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=572796>>.

³¹⁴ MF DNES [online]. [cit. 2011-03-03] Dostupné z <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=460094>>.

³¹⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zlin.idnes.cz/jen-jsem-se-branil-tvrdi-narkoman-souzeny-za-ubodani-jineho-zavisleho-1k8-/zlin-zpravy.asp?c=A110317_160046_zlin-zpravy_stk>.

³¹⁶ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zlin.idnes.cz/jen-jsem-se-branil-tvrdi-narkoman-souzeny-za-ubodani-jineho-zavisleho-1k8-/zlin-zpravy.asp?c=A110317_160046_zlin-zpravy_stk>.

³¹⁷ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zlin.idnes.cz/jen-jsem-se-branil-tvrdi-narkoman-souzeny-za-ubodani-jineho-zavisleho-1k8-/zlin-zpravy.asp?c=A110317_160046_zlin-zpravy_stk>.

daného případu. Jedná se zejména o informace týkající se práce vyšetřovacích orgánů, ale ještě častěji o zprávy ze soudní síně, které poskytují především informace o výši trestu pro pachatele. V tomto typu zpráv se znovu rekonstruuje spáchaný zločin. Rekonstrukce je velmi podrobná a novináři ve většině případů detailně parafrázuji zločin tak, jak je popsán v soudní síni. *Muž podle verdiktu přítelkyni fyzicky napadl v noci 26. května v ložnici bytu v Chrudimi. Nožem s 18,5 centimetru dlouhou čepelí jí způsobil poranění na těle, krku, tváři a rukou. Žena na následky zranění vykrvácela a na místě zemřela. Zaútočil na ni, když spala. V posledních minutách před smrtí však byla podle soudů při vědomí, vnímala bolest a trpěla. Muž se již dříve před soudem k činu doznal. „Při milování jsem selhal a chtěl jsem spáchat sebevraždu. Ji jsem bodl z lásky, abychom zemřeli spolu,“ řekl hradeckému soudu s tím, že si pamatuje, že ženě zasadil dvě rány. Sám si podřezal zápěstí a bodl se do břicha, nešlo však o příliš vážná zranění. Podle znalců z oborů psychiatrie a psychologie jednal v afektu po vlastním sexuálním selhání.*³¹⁹ Čtenář se dozvídá, jak se vražda stala. Zjišťuje, co je vražednou zbraní, proč vrah zabíjel, na jaké následky oběť zemřela. Podobně: *V osudný den Hink ženu v hádce shodil na zem a zkopal. Její bezvládné tělo postavil na nohy a nechal je volným pádem dopadnout na zem. Pak ji za vlasy a pomocí vodítka na psa uvázaného kolem pasu vytáhl po schodech do 2. patra. Kromě jiného měla zlomený nos, roztrženou slezinu, natržená játra a otok mozku. Neměla šanci přežít.*³²⁰

Ve zpravodajských textech popisujících smrt, vraždu či zabití se vyskytují ve velké míře termíny a profesionalismy. Jedná se hlavně o právnické, kriminologické a lékařské výrazy. Pro obvinění a rozhodnutí soudu se používá spojení: *výjimečný trest, trest v horní hranici sazby za vraždu, obvinění z trestného činu těžkého ublížení na zdraví s následkem smrti, uvalení vazby, ochranné ústavní léčení, rozsudek zatím není pravomocný, státní zástupce si ponechal lhůtu na odvolání, verdikt je pravomocný, obžalován z vraždy, pro nedostatek důkazů byl osvobozen, trest odnětí svobody na X let.*

Z kriminologické terminologie a mluvy se často objevují výrazy: *zasadil mu 14 bodných ran, pachová stopa, DNA obžalovaného, přímý a nepřímý důkaz, polehčující*

³¹⁸ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/uskrtila-novorozene-cerstve-poporodu-krkavci-matka-dostala-13-let-10a-/krimi.asp?c=A110315_144519_krimi_zep>.

³¹⁹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/selhal-pri-sexu-pak-ubodal-partnerku-odsedi-si-18-let-fhj-/krimi.asp?c=A110309_150544_krimi_zep>.

okolnost. Soud potrestal vraždu bratrance v Pacově na Pelhřimovsku výjimečným trestem.³²¹; I když státní zástupce požadoval trest při horní hranici trestní sazby (5 let), okresní soudce pro Prahu-západ odsoudil Vladimíra Moučku na tři roky vězení.³²²; „Vyšetřovatel kompletuje spis a chystá se podat návrh na uvalení vazby,“ uvedl Mareš³²³; Českobudějovický krajský soud mu loni v srpnu s diagnózou paranoidní schizofrenie mohl nařídít pouze ochranné ústavní léčení.³²⁴; Státní zástupce i Saslíková si ponechali lhůtu na případné odvolání, rozsudek proto zatím není pravomocný.³²⁵; Verdikt je pravomocný, možné je pouze dovolání k Nejvyššímu soudu.³²⁶; Ústavní soud (ÚS) zrušil pro nedostatek důkazů všechna rozhodnutí nad Ukrajincem Volodymyrem Ščerbou, jenž si odpykává trest 12,5 roku vězení za vraždu krajana.³²⁷; Z jeho vraždy je obžalován otec dítěte, třicetiletý Vlastimil Suchánek z Náchoda.³²⁸; Muž je stíhán na svobodě, v případě odsouzení mu hrozí trest odnětí svobody až na šest let.³²⁹; Soudce poslal do vazby jednačtyřicetiletého muže obviněného z vraždy a znásilnění devítileté Aničky. Dívčino tělo našli policisté ve středu, ve čtvrtek muže obvinili. Chybějí proti němu ale přímé důkazy.³³⁰

Při popisu vraždy se často používají verba *vraždit* a *perfektiva zavraždit, zabít, ukopat, ubít, usmrtit, uškrtit, upálit, ubodat* a expresivní *umlátit*, a to i případech, kdy soud čin ještě nekvalifikoval jako vraždu. *Brutálně a nelidsky zavraždila matka (20) své dítě.*³³¹;

³²⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/50611/vrah-dostal-17-let-zenu-vlazel-na-voditku.html>>.

³²¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/hodil-zraneného-bratrance-do-studne-nyni-si-vyslechl-vyjimecny-trest-1ka-/krimi.asp?c=A110309_145717_jihlava-zpravy_dmk>.

³²² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/39654/holcicku-zabil-opilec.html>>.

³²³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/v-prazske-tramvaji-vrazdil-cizinec-nadsenec-do-zbrani-tvrdi-policie-117-/krimi.asp?c=A110309_100504_praha-zpravy_ab>.

³²⁴ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://www.novinky.cz/krimi/223442-soud-resi-zda-policiste-mohli-zabranit-vrazde-manzela-malhockych.html>>.

³²⁵ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://www.novinky.cz/krimi/227882-za-uskrzeni-novorozenete-si-matka-odsedi-trinact-let.html>>.

³²⁶ IHNEDE.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://zahranicni.ihned.cz/c1-37639530-soud-potvrdil-duricko-pujde-za-vrazdu-kocky-na-12-5-roku-za-mrize>>.

³²⁷ IHNEDE.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://domaci.ihned.cz/c1-33756700-ustavni-soud-osvobodil-ukrajince-ktery-mel-zabit-znameho>>.

³²⁸ NOVINKY.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://www.novinky.cz/krimi/216881-otce-soudi-za-vrazdu-dvoumesicni-dcery-matku-za-jeji-tyrani.html>>.

³²⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148517/opily-muz-ukazoval-priteli-revolver-zastrelil-ho.html>>.

³³⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-19] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/recidivista-obvineny-z-vrazdy-anicky-je-ve-vazbe-prime-dukazy-ale-chybeji-11s-/krimi.asp?c=A110318_082532_krimi_zep>.

³³¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/146612/zrudnost-matka-ukopala-svou-cerstve-narozenou-holcicku.html>>.

*Rozhodla se ho ale zabít, na zemi ho ukopala k smrti.*³³²; *Kónya vraždil loni v září, dva měsíce po propuštění z posledního výkonu trestu.*³³³; *Vylíčilová milence usmrtila v noci na 9. listopadu v pokojíku ubytovny, který si muž pronajímal a kde ho občas navštěvovala.*³³⁴; *Mladík chladnokrevně vraždil, ve vězení by měl strávit 17,5 roku.*³³⁵; *Muž (41) v Poděbradech uškrtil svou bývalou družku (†38).*³³⁶; *Někdo tam umlátíl sekyrou čtyřiaosmdesátiletou stařenku.*³³⁷; *Proč ubili stařenku (†84) sekyrou?*³³⁸ Je zajímavé, že vrah, který se brání u soudu proti rozsudku, v žádném ze sledovaných případů nepoužil slovesa *vraždít*, ale vždy slovesa *zabít*. „Rozhodně jsem ho nechtěl zabít,“ lkal u soudu mladík se slzami v očích.³³⁹

Slovesa jsou nejčastěji rozvíjena adverbiem *chladnokrevně, brutálně, surově, popř. rituálně*. *Loni v srpnu brutálně zbil svoji matku, která o několik hodin později na následky těžkých zranění zemřela.*³⁴⁰; *Šestaosmdesátiletou ženu z Habartova na Sokolovsku, kterou našli mrtvou minulý čtvrtek v Habartově na Sokolovsku, brutálně zavraždil její dvaadvacetiletý pravnuček.*³⁴¹; *Dvojice mužů tu velmi surově zavraždila nového známého.*³⁴²; *Vyznavači d'ábla před dvěma roky rituálně zavraždili čtyři teenagery.*³⁴³; *Nekompromisně rozhodl soud v případě brutálního ubití patnáctiměsíční holčičky.*³⁴⁴; *Manželku surově ubil*

³³² BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/146612/zrudnost-matka-ukopala-svou-cerstve-narozenou-holcickou.html>>.

³³³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/za-ubiti-otce-kladivem-a-sekyrou-pujde-mladik-na-20-let-do-vezeni-p7p-/krimi.asp?c=A100630_110759_krimi_js>.

³³⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-16] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/soud-zmirmil-trest-zene-ktera-tvrdi-ze-ji-k-vrazde-navedla-televize-1pz-/krimi.asp?c=A100824_150253_krimi_zep>.

³³⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/146287/mladik-chladnokrevne-vrazdil-ve-vezeni-by-mel-stravit-17-5-roku.html>>.

³³⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/146287/mladik-chladnokrevne-vrazdil-ve-vezeni-by-mel-stravit-17-5-roku.html>>.

³³⁷ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/145801/proc-ubili-starenku-84-sekyrou.html>>.

³³⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/145801/proc-ubili-starenku-84-sekyrou.html>>.

³³⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/146287/mladik-chladnokrevne-vrazdil-ve-vezeni-by-mel-stravit-17-5-roku.html>>.

³⁴⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/zbil-matku-a-nechal-ji-v-kaluzi-krve-zemrit-dostal-17-let-vezeni-p6r-/krimi.asp?c=A110211_130007_krimi_zep>.

³⁴¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/starenka-nechtela-dat-pravnucek-uz-penize-tak-ji-brutalne-zavraždil-10w-/vary-zpravy.asp?c=A101222_114323_vary-zpravy_sou>.

³⁴² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/kamaradum-vytkl-ze-ho-chteji-okrast-a-tak-ho-zavraždili-pga-/krimi.asp?c=A100621_135126_krimi_zep>.

³⁴³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/rusti-sataniste-jedli-sve-obeti-dozi-voti-nejspis-uniknou-byli-nezleteli-11e-/zahranicni.asp?c=A100525_102215_zahranicni_aha>.

³⁴⁴ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <<http://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/145245/ubiti-batolete-v-britanii-dozi-voti-u-nas-16-let.html>>.

*a ukopal: Dostal 17 let.*³⁴⁵ Verbum *ubít* či expresivní *umlátit* je nejčastěji uváděno ve spojení *ubít k smrti*. *Třináctiletý otec k smrti umlátí svou dceru.*³⁴⁶; *Bangladéšská policie zatkla čtyři lidi, kteří ubili dítě k smrti.*³⁴⁷

Substantiva *vražda* se v tisku užívá pro čin, který je jako vražda právně vymezen (viz výše). Jedná se o násilný trestný čin spáchaný s úmyslem. Slovo *vražda* bývá rozvíjeno shodným atributem *brutální, chladnokrevná, surová, hrůzná*. *Za brutální vraždu prostitutky doživotí.*³⁴⁸; *Chladnokrevná vražda bez známek sexuálního násilí.*³⁴⁹; *Ostravský herec je podezřelý ze surové vraždy souseda, vinu odmítá.*³⁵⁰; *Policisté vyšetřují brutální vraždu sedmdesátiletého muže, která se stala v Tanvaldu na Jablonecku.*³⁵¹; *Hrůzná vražda Aničky: Rozhovory s lidmi, kteří vědí nejvíce!*³⁵²

Pokud je vražda spáchaná kvůli loupežnému motivu, označuje se adjektivem *loupežná*. *Královéhradecký krajský soud potrestal loupežnou vraždu prodavačky z pardubické vinotéky.*³⁵³ Pro hromadnou vraždu se užívá adjektiva *masová*. *Poválečnou masovou vraždu může objasnit analýza DNA.*³⁵⁴ Shodného atributu se využívá i pro časovou charakteristiku vraždy. *Za letošní březnovou vraždu ženy (†49) z Otrokovic si včera odnesl od soudu 15letý trest basy její manžel (55).*³⁵⁵; *Za květnovou vraždu člena skupiny Tři*

³⁴⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/143452/manzelku-surove-ubil-a-ukopal-dostal-17-let.html>>.

³⁴⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/1303/trinactilety-otec-k-smrti-umlatil-svou-dceru.html>>.

³⁴⁷ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/vesnicane-z-bangladese-utloukli-mladou-di-vku-neprezila-sto-ran-holi-1g0-/zahranicni.asp?c=A110204_122550_zahranicni_btw>.

³⁴⁸ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148339/za-brutalni-vrazdu-prostitutky-dozi-voti.html>>.

³⁴⁹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky/146826/vrazda-na-libankach-anni-uspali-a-pote-zastrelili.html>>.

³⁵⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/ostravsky-herec-je-podezrely-ze-surove-vrazdy-sousedu-vinu-odmita-1fi-/krimi.asp?c=A110308_104812_ostrava-zpravy_jog>.

³⁵¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/v-tanvaldu-nasli-mrtveho-muze-byl-svazany-a-v-ustech-mel-roubik-pvw-/krimi.asp?c=A110316_125055_liberec-zpravy_oks>.

³⁵² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/56414/hruzna-vrazda-anicky-rozhovory-s-lidmi-kteri-vedi-nejvice.html>>.

³⁵³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://pardubice.idnes.cz/vrah-z-pardubicke-vinoteky-dostal-15-let-musi-se-navic-lecit-pat-/pardubice-zpravy.asp?c=A110302_102458_pardubice-zpravy_klu>.

³⁵⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://jihlava.idnes.cz/povalecnou-masovou-vrazdu-pomuze-objasnit-analyza-dna-pgy-/jihlava-zpravy.asp?c=A101201_1491830_jihlava-zpravy_jag>.

³⁵⁵ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/52189/zavrazdil-manzelku-nestacil-ji-v-sexu.html>>.

sestry Františka Sahuly (†45) má jít Jiří Kulvejt (19) a Jan Dvořáček (20) každý na 15 let do vězení.³⁵⁶

Někdy se pro upřesnění vraždy používá přirovnání. *Vražda jako z majora Zemana: Bratrance pohřbil ve studni!*³⁵⁷; *Škrtil pěvce jako Desdemonu!*³⁵⁸

Zejména v bulvárních denících se vyskytují alternativní výrazy pro slovo *vražda*. Jedná se hlavně o slova *tragédie*, *poprava*, *lázeň*, expresivní *masakr*. Tato substantiva jsou rozvíjena shodnými atributy *brutální*, *krvavý* aj. *Brutální poprava v českobudějovickém Domově seniorů.*³⁵⁹; *Masakr ve Finsku: Šílenec vystřelil supermarket!*³⁶⁰; *Krvavá tragédie se odehrála v chatové kolonii Kamenná osada poblíž Aše na Chebsku. Dceru (†22) s podřezaným krkem tam objevili včera kolem čtvrté hodiny ranní rodiče, kteří s ní spali v chatce.*³⁶¹; *Krvavá lázeň v Pardubicích: Byla to bratrovražda?*³⁶²; *Brutální masakr v domě hrůzy – Vraždil strýc kvůli sexu?*³⁶³

Substantivum *vražda* je rozvíjeno jiným substantivem, které nás informuje o tom, kdo byl zavražděn, např.: *vražda ženy*, *vražda muže*, *vražda majitele*, *vražda zlatníka*, *vražda zaměstnankyně*, *vražda důchodkyně*, *vražda dítěte* aj. *Policie zadržela mladíka podezřelého z vraždy důchodkyně v Klatovech.*³⁶⁴; *U českobudějovického krajského soudu začalo líčení se dvěma ženami obžalovanými z loňské vraždy zlatníka z Českých Budějovic.*³⁶⁵; *Krajský*

³⁵⁶ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/31090/brutalni-vrazi-vcera-dostali-spravedlive-tresty.html>>.

³⁵⁷ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/56047/vrazda-jako-z-majora-zemana-bratrance-pohrbil-ve-studni.html>>.

³⁵⁸ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/36396/skrtil-pevce-jako-desdemonu.html>>.

³⁵⁹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/54151/brutalni-poprava-v-ceskobudejovickem-domove-senioru.html>>.

³⁶⁰ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/41871/masakr-ve-finsku-silenec-vystrilel-supermarket.html>>.

³⁶¹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/cerna-kronika/47514/kruta-vrazda-v-asi-na-chebsku-rodice-nasli-podriznutou-dceru-zbyl-po-ni-syn-9-mesicu.html>>.

³⁶² AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/30224/krvava-lazen-v-pardubicich-byla-to-bratrovrazda.html>>.

³⁶³ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/30665/brutalni-masakr-v-dome-hruzy-vrazdil-stryc-kvuli-sexu.html>>.

³⁶⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://plzen.idnes.cz/policie-zadrzela-mladika-podezreleho-z-vrazdy-duchodkyne-v-klatovech-1k4-/plzen-zpravy.asp?c=A101202_135547_plzen-zpravy_alt>.

³⁶⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/zeny-obvinene-z-vrazdy-zlatnika-stanuly-pred-soudem-ppp-/krimi.asp?c=A100816_130818_budejovice-zpravy_alt>.

soud ve Zlíně uložil 33letému Martinu Fišerovi podruhé výjimečný trest 21 let vězení za vraždu matky, kterou podle obžaloby spáchal v květnu 2005 v bytě rodičů ve Zlíně.³⁶⁶

V bulvárním tisku někdy novináři při popisu vraždy nedodrží objektivitu události. Zejména porušují citovou a výrazovou neutralitu, a to hlavně kvůli požadavku zajímavosti a emocionálnosti. K objektivnímu hodnocení nepatří vyjadřování hodnotících postojů, citové zaujetí autora aj.

Bulvární tisk hodnotících výrazů používá hlavně pro popis vraždy dítěte nebo vraždy spáchané zvláště sadistickým způsobem. *Stráslivou smrt připravil brutální vrah Marcel Sekáčové (†37), jejíž tělo vyplavila v pátek Orlická přehrada.*³⁶⁷; *Žádná lítost. Ani krapet soucitu. Naprosto chladnokrevně včera u soudu vystupoval příbramský učeň Jiří Fous (19), který letos v lednu oblečený do uniformy německého bundeswehru ubodal Jana Kučeru (†18).*³⁶⁸; *Mezi nejodpornější české zločiny posledních let patří smrt Jakuba Šimánka (†9).*³⁶⁹

9.3 Popis zabití

Pokud se hovoří o zabití, myslí se tím zejména neúmyslné usmrcení člověka, které je nepromyšlené a neúmyslné. Novináři význam slova víceméně dodržují. Substantiva zabití užívají pro násilné činy, které pachatel spáchal nepromyšleně. Např. *Promiňte, že pláču, kál se u soudu ranář obžalovaný ze zabití u baru.*³⁷⁰; *Vrchní soud snížil týrané ženě trest za zabití manžela na 4,5 roku.*³⁷¹

Substantivum *smrt* novináři nejčastěji používají v případech, kdy se teprve řeší, o jaký trestný čin se jedná, zda jde o vraždu či zabití bez zlého úmyslu. *Smrt desetiletého chlapce*

³⁶⁶ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/soud-uz-podruhe-potrestal-muze-za-vrazdu-matky-ulozil-mu-21-let-p75-/krimi.asp?c=A100805_124227_zlin-zpravy_toi>.

³⁶⁷ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/26018/kruta-smrt-sekacove-svazal-ji-dratem-a-udusil-paskou.html>>.

³⁶⁸ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/26637/vrah-v-uniforme-jiri-fous-19-najednou-jsem-mel-na-ruce-krev.html>>.

³⁶⁹ AHAONLINE.CZ [online]. [cit. 2011-03-26] Dostupné z <<http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/29711/rodice-zavrazdeneho-jakoubka-simanka-9-tu-nejst-vuru-chceme-videt.html>>.

³⁷⁰ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://hradec.idnes.cz/prominte-ze-placu-kal-se-u-soudu-ranar-obzalovany-ze-zabiti-u-baru-p93-/hradec-zpravy.asp?c=A110314_125551_hradec-zpravy_klu>.

³⁷¹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-24] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/vrchni-soud-snizil-tyrane-zene-trest-za-zabiti-manzela-na-4-5-roku-pxs-/krimi.asp?c=A100302_161934_krimi_cen>.

z Jirně v Praze-východ se bude snažit objasnit pondělní pitva.³⁷²; Záhadná smrt maminky dvou dětí: Tělo vylovili z řeky!³⁷³; Smrt pacienta v nemocnici na Žižkově nebyla vražda, zjistila policie.³⁷⁴

Slovo *smrt* se uvádí, pokud se řeší míra zavinění smrti ošetřujícím lékařem. *Okresní soud v Opavě osvobodil lékaře a lékařku, kteří podle obžaloby před dvěma lety zavinili smrt devětadvacetileté maminky z Kravař na Ostravsku.³⁷⁵*

Substantivum je dále rozvíjeno adjektivem *násilná, záhadná, podivná, tragická, nejasná*. *Policisté ve Kdyni na Domažlicku začali v sobotu vyšetřovat násilnou smrt osmdesátileté ženy.³⁷⁶; Policisté na Liberecku vyšetřují podivnou smrt oběšeného muže.³⁷⁷; Zlínská radnice pokračuje v likvidaci starých a potenciálně nebezpečných stromů ve městě, kterou odstartovala tragická smrt dvou dětí v roce 2009.³⁷⁸; Kriminálníci objasnili záhadnou smrt triapadesátiletého muže z České Lípy.³⁷⁹; Další skandál stacionáře: Nejasná smrt schizofrenika.³⁸⁰ Velmi často se slova *smrt* využívá pro obrazné pojmenování. Např. *Letecké eso nad Libyí: Kráska z nebe rozsévá smrt.³⁸¹ Personifikované spojení – Smrt je zastihla při sledování hokeje. Rodinný domek v Kanadě pohltila země.³⁸²;**

³⁷² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/chlapcovu-smrt-objasni-pitva-z-nemocnice-nas-poslali-domu-tvrdi-rodice-1mr-/krimi.asp?c=A110228_1540212_praha-zpravy_ab>.

³⁷³ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky-zahranici/150759/zahadna-smrt-maminky-dvou-deti-telo-vylovili-z-reky.html>>.

³⁷⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/smrt-pacienta-v-nemocnici-na-zizkove-nebyla-vrazda-zjistila-policie-1gf-/krimi.asp?c=A100205_134252_krimi_cen>.

³⁷⁵ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://ostrava.idnes.cz/soud-v-opave-osvobodil-lekare-obzalovane-ze-smrti-mlade-maminky-pwq-/ostrava-zpravy.asp?c=A101108_113309_ostrava-zpravy_wlk>.

³⁷⁶ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/148822/zavrazdena-80-lezela-v-byte-ubodal-ji-syn.html>>.

³⁷⁷ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/policiste-na-liberecku-vysetruji-podivnou-smrt-obeseneho-muze-psm-/krimi.asp?c=A101113_1482799_liberec-zpravy_sot>.

³⁷⁸ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zlin.idnes.cz/radnice-ve-zline-necha-vykacet-dalsi-desitky-nebezpecnych-stromu-pyj-/zlin-zpravy.asp?c=A110124_1520044_zlin-zpravy_sot>.

³⁷⁹ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/zavrazdili-znameho-a-brutalni-cin-maskovali-jako-nejistnou-nahodu-1py-/krimi.asp?c=A101206_1494479_liberec-zpravy_alh>.

³⁸⁰ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pribehy/138292/dalsi-skandal-stacionare-nejasna-smrt-schizofrenika.html>>.

³⁸¹ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-novinky-zahranici/150679/letecke-eso-nad-libyi-kraska-z-nebe-rozseva-smrt.html>>.

³⁸² IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/smrt-je-zastihla-pri-sledovani-hokeje-rodinny-domek-v-kanade-pohltila-zeme-1tg-/zahranicni.asp?c=A100512_102352_zahranicni_aha>.

*Devětačtyřicetiletá Anne Sharrie Duncanová nalezla smrt v mořských vlnách u břehů jižní Itálie.*³⁸³

Zejména v online zpravodajstvích objevují různé druhy chyb: *Pátrání po pohřešované se mění ve vyšetřování vraždy. Muž ze středních Čech, který nejprve nahlásil ztrátu manželky se přiznal, že ženu zabil sekerou a tělo hodil u Nelahozevsi do Vltavy. Uvedl to zdroj blízký vyšetřování.*³⁸⁴; *Snížení trestu o pět let dosáhl brutální vrah, který loni brutálně svého otce kladivem a sekerou.*³⁸⁵

³⁸³ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-25] Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/video-zachranila-syna-z-rozboureneho-more-sama-ve-vlnach-nasla-smrt-1p7-/zahranicni.asp?c=A100517_144236_zahranicni_aha>.

³⁸⁴ IDNES.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <http://praha.idnes.cz/zabil-jsem-manzelku-sekerou-tvrdi-muz-kriminaliste-to-proveruji-pym-/praha-zpravy.asp?c=A110322_173924_praha-zpravy_cen>.

³⁸⁵ BLESK.CZ [online]. [cit. 2011-03-23] Dostupné z <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/138432/otce-ubil-kladivem-a-sekyrou-kvuli-sesti-stovkam.html>>.

10. Závěr

V předložené diplomové práci jsme se věnovali analýze textů, které se týkají zejména násilné smrti. Zaměřili jsme se na analýzu způsobů, jakým se o ní hovoří v médiích. Zajímalo nás obraz mrtvého, toho, kdo jej zabil a samotného násilného činu. Materiál jsme získali excerpací ze současného seriózního a bulvárního tisku. Kromě tištěných médií jsme použili také on-line zpravodajství. V práci je uplatněna zejména stylistická a obsahová analýza.

Úkolem denního tisku je informovat čtenáře a formovat jej. Často je zdůrazněna negativita, dramatičnost či přítomnost konfliktu v dané události. To jsme očekávali především v bulvárním tisku. Předpokládali jsme, že seriózní tisk bude dané události popisovat více neutrálně a věcně, což analýza potvrdila.

Nejdříve jsme analyzovali titulky zpráv, které jsou v bulvárním tisku kratší, expresivnější, dramatičtější. Při popisu vraždy se nesnaží o užití eufemismů, spíše přímo pojmenovávají úmrtí, využívají k tomu dost často expresivitu s cílem co nejvíce šokovat. Zpráva obsahuje nejen titulek, ale i podtitulek a perex, ve kterém najdeme základní informace, které jsou dále rozvíjeny.

V další kapitole jsme se věnovali obrazu pachatele. Zjistili jsem, že nejčastěji je pro viníka používán výraz *vrah, pachatel, obžalovaný*. Slovo *vrah* je spojeno s konkrétní osobou, to znamená, že vrah je znám. Kdežto slovo *pachatel* se novináři užívá hlavně pro zprávy, ve kterých je vrah zatím neznámý. Vzhledem k pravidlu presumpce nevinny je pro vraha, který není ještě pravomocně odsouzen, užito slova *obžalovaný*. Termín *deviant* je spojován s adjektivem sexuální a nejvíce ho najdeme ve zprávách týkajících se znásilnění, či zneužití, ne vždy končících smrtí. Termínu *útočník* novináři využívají pro označení takového pachatele, který oběť napadl, ale ta jeho útok přežila. Zejména v bulvárním tisku můžeme spatřit slovní spojení: *brutální vrah, bestiální vrah, vraždící bestie, vrah-žhář, vraždící zrůda*. Opět se tedy v bulvárním zpravodajství uplatňuje zvýšená míra expresivity, objevuje se hlavně v trestných činech páchaných na dětech.

Následuje kapitola o popisu oběti. Termín *oběť* je užíván pro účastníky tragických nehod. Pokud se nezná totožnost oběti, novináři používají spojení *mrtvý muž/mrtvá žena*. Pokud je oběť zavražděna a nezná se její totožnost nebo z nějakého důvodu nemůže být

zveřejněna, objevuje se pro ni termín *zavražděný/zavražděná*. Se zveřejněním totožnosti souvisí tzv. náhubkový zákon, který má chránit nezletilé oběti trestných činů. Novináři tento zákon dodržují a nezveřejňují totožnost mladistvé oběti. Před účinností tohoto zákona novináři dětské oběti označovali zdvojnásobenými antroponymy (*Kristýnka, Honzík aj.*) nebo obecně (*chlapeček, holčička, dívěnka*). Deminutiv více využívá bulvární tisk.

O oběti se čtenář dozvídá také z rozhovorů s příbuznými obětí. Tyto rozhovory se stejně jako resumé o oběti objevují zejména v bulvárním tisku. Těmito informacemi je rozvíjena prvotní událost o spáchaném činu. S tragickým příběhem je tak čtenář seznamován dlouhodobě, bulvár sleduje jeho vývoj. Kromě rozhovorů s příbuznými novináři uvádějí rozhovory s odborníky, od kterých se dozvídáme o způsobech a množství zranění. V tomto případě se uplatňují automatizovaná vyjádření, např.: *těžká zranění, zranění nebyla slučitelná se životem, mnohačetná vnitřní zranění, na následky zranění zemřel, nejevil žádné známky života*.

V další kapitole se zabýváme strukturou zpráv. Potvrdila se nám hypotéza, že tradičním kompozičním postupem při narativizaci zpráv je struktura obrácené pyramidy. Události jsou vyprávěny od zápletky a jádra sdělení k doplňujícím informacím. Novináři při narativizaci také často sahají k metaforám a metonymiím.

V událostech jsou zpracovány kromě vražd či zabití, také nejrůznější nehody. Nejčastějšími nehodami jsou nehody dopravní. Pro ně se vžilo spojení *tragická nehoda, smrtelná nehoda*. Spojení *vážná nehoda* je užito pro nehody, které neskončí smrtí, ale vážným zraněním. Z novinových zpráv se dozvídáme, kdy se nehoda stala, kde k ní došlo, kolik lidí se zranilo a jak se nehoda přihodila. I zde platí narace tzv. obrácené pyramidy. Při popisu vraždy novináři nejčastěji uvádějí základní informace v úvodním souvětí. Nejfrekventovanějším spojení pro vraždu je spojení *brutální vražda, chladnokrevná vražda, surová vražda, hrůzná vražda*. Míra expresivity stoupá, pokud je obětí dítě či mladistvý. Pro popis vraždy čtenáři používají hlavně perfektiva *zavraždit, zabít, ukopat, ubít, usmrtit, uškrtit, upálit, ubodat* a expresivní *umlátit*. Slovesa jsou rozvíjena adverbii *chladnokrevně, brutálně, surově*.

Při popisu vraždy či zabití se ve velké míře vyskytují výrazy vázané na určité profesionální oblasti. Jedná se hlavně o právnícké, kriminologické a lékařské termíny:

výjimečný trest, trest v horní hranici sazby, obvinění z trestného činu těžkého ublížení na zdraví s následkem smrti, verdikt je pravomocný apod.

Substantivu *vražda* se v tisku užívá pro čin, který byl spáchaný úmyslně. Odpovídá to tak jeho smyslu z právního hlediska. *Zabití* se užívá pro neúmyslné usmrcení člověk. Substantivum *smrt* novináři nejčastěji používají v případech, kdy se teprve řeší, o jaký čin se jedná, zda jde o vraždu či zabití bez zlého úmyslu. Z obsahové analýzy vyplývá, že výrazy *smrt* a *zabití* se v dnešních médiích nezaměňují.

11. Seznam použité literatury

- BEČKA, J. V. *Jazyk a styl novin*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Novinář, 1973.
- BEČKA, J. V. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992.
- BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001.
- ČECHOVÁ, M. a kol. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003.
- ČECHOVÁ, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1996.
- ČERMÁK, J. *Jazyk a jazykověda*. Praha: Pražská imaginace, 1997.
- Encyklopedický slovník*. Praha: Odeon, 1993.
- GALTUNG, J., RUGE, M.: The Structure of Foreign News, In: *Journal of Peace Research*, 1, 1965.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2010.
- CHLOUPEK, J. *Stylistika češtiny*. Praha: SPN, 1989.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha, Portál, s.r.o., 2003.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha, Portál, 2009.
- KUCHTA, J. a kol. *Kriminologie I.část*. Brno, 2002.
- McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2009.
- NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004.
- OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001.
- PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006.
- REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004.
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia, 2009.
- TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál s.r.o., 2006.

Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996.

Noviny:

Aha, 2010

Blesk, 2009 – 2010

Mf Dnes, 2009

Právo, 2009

Internetové zdroje:

<http://www.ahaonline.cz>

<http://www.aktualne.cz>

<http://www.blesk.cz>

<http://cs.wikisource.org>

<http://www.idnes.cz>

<http://www.ihned.cz>

<http://mfdnes.newtonit.cz>

<http://www.novinky.cz>

<http://pravniradce.ihned.cz>

<http://pravo.newtonit.cz>

<http://www.psp.cz>

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>

<http://trestni-rizeni.com>

